ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Година XXI — Број 390
Субота, 20 јун 1959

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

ФЛАШ ГОРДОН

ДАНИТРА! ТИ...
ДА... ЈА! ЊЕГОВА СЕСТРА... ЈА САМ ГА УБИЛА...
МАШИНЕ... ТУ... ИЗА ОВОГ ЗИДА... БРЗО, ФЛАШЕ... ПРЕ НЕГО ШТО СЕ ПОГУШИМО...
УКЉУЧИО САМ ИХ... МАШИНЕ РАДЕ! ШТА ЈЕ С ЊОМ, ФЛАШЕ?
МРТВА!
ОХ!
ФЛАШЕ! ШТА СЕ ТО ДОГАЂАЛО? ЈА... ОСЕЋАМ СЕ КАО ДА САМ КОРАЧАЛА КРОЗ МАГЛУ...
И ЈЕСИ, ДРАГА! БИЛА СИ У МАГЛИ! АЛИ, МАГЛА СЕ ДИГЛА!
ЉУДИ ДОЛАЗЕ СВЕСТИ!
ДА! МАШИНЕ ОПЕТ ПУМПАЈУ ВАЗДУХ... ЗАХВАЉУЈУЋИ ДАНИТРИ!
НИКАД СЕ НЕЋЕ ОСТВАРИТИ ЊЕН САН ДА ВИДИ СУНЧЕВУ СВЕТЛОСТ... АЛИ ЋЕ ЈЕ ЗАТО ЊЕН НАРОД УГЛЕДАТИ!
ЈЕСИ ЛИ СПРЕМАН ЗА ПУТ НА ПОВРШИНУ, ЈАНЕ?
ДА, ФЛАШЕ! СПРЕМАН САМ!
КРЕНУЛИ СМО!
НЕ МОГУ ДА ВЕРУЈЕМ ДА ОДЛАЗИМ ИЗ АТЛАНТИДЕ!
ВРАТИЋЕШ СЕ...
...ЧИМ НАС ИСКРЦАШ! А ОНДА ЋЕШ САГРАДИТИ ЧИТАВУ ФЛОТУ ОД БАТИСКАФА И ЕВАКУИСАТИ АТЛАНТИДУ... ЧИТАВ НАРОД!
ОСТВАРУЈЕ СЕ САН СТАР 15.000 ГОДИНА!
НА ПОВРШИНИ СМО, ФЛАШЕ! КРАЈ САМОГ БИМИНИЈА!
НА ОБАЛУ, ЗАРКОВЕ!

Copr. 1954, King Features Syndicate, Inc., World rights reserved

ОХ... КАКВА ЛЕПОТА... ЧАРОБНА ЗЕМЉА ЗЛАТНЕ СВЕТЛОСТИ!
И ТВОЈ НАРОД ЋЕ ЈЕ ЗАВОЛЕТИ! НАДАМ СЕ ДА ЋЕТЕ БРЗО САГРАДИТИ ФЛОТУ!
ХОЋЕМО... ВРАТИЋУ СЕ!
СРЕЋНО, ЈАНЕ! ДОВИЂЕЊА!
КРАЈ

У овом броју:

Т.-31/59

ХОКУСАИНА МАЂИСКА РУКА

Потребно је да учиним нешто необично да бих скренуо пажњу на свој рад, — закључио је 1804 године један средовечан, сиромашан јапански сликар. Своју одлуку сместа је спровео у дело: испред једног храма у граду Едо (данас Токио) оградио је огроман простор и стао да слика највећу слику која је икад израђена у Јапану.

Огроман дугачак комад јачег папира, чија је површина износила 210 квадратних метара, положио је на земљу, притиснуо га са три стране камењем да га ветар не би подизао, док је четврту страну прикуцао за једну храстову греду да би се слика, кад буде готова, могла подићи са земље и савити у ролну. Затим је довукао читаве каце мастила и боје и метлама и гужвама крпа обмотаним око обичних штапова прионуо на посао. Засукавши до појаса свој кимоно и збацивши сандале с ногу, стао је да трчкара преко огромног комада папира сликајући портрет Даруме, најомиљенијег међу јапанским боговима, који је, како легенда каже, толико дуго седео размишљајући о свету и човеку да су му се руке осушиле.

Ускоро је двориште храма било дупке пуно. Људи су стајали и чудом се чудили брзини којом је уметник бацао боју на папир широким и, рекло би се, потпуно произвољним потезима. У сумрак, кад су људи помоћу конопаца подигли храстову греду, са огромне слике мудро је гледао Даруме чији је портрет био висок готово 20 метара. Кажу да би у џиновска свечева уста могао да ујезди коњ.

Уметник, Катсушика Хокусаи, постигао је свој циљ. О њему се причало. Али, као да му ни то није било довољно, убрзо после тога он је обичном сликарском четкицом насликао два иста врапца, слику толико малу да су се врапци на њој могли видети само помоћу лупе. О његовим подвизима чуло се и на двору и Хокусаи је био позван да пред царем и дворанима покаже своју вештину. Он је то и учинио скинувши без питања папирна врата једне од царских одаја и премазавши их индигом. Затим је ухватио једног петла, замочио му ноге у црвено мастило и пустио га да претрчи преко плаве боје на вратима. И кад су за петлом остали трагови који су потсећали на лишће јавора, Хокусаи је повикао: „Лишће ујесен на плавој површини реке Татсуа".

Уствари, Хокусаи је био веома савестан и радин уметник који је, пре но што би приступио раду, правио брижљиве и детаљне скице. Временом је постао један од најчувенијих и најомиљенијих уметника у Јапану. Њега данас сматрају за једног од последњих и најдаровитијих претставника уметности познате под именом „укијое", што уствари значи обично сликање и сликање у дуборезу сцена из обичног живота. Хокусаи је усавршио хиљадама година стару технику сликања у дуборезу, уношењем нових боја, перспективом и давањем преимућства пејзажу над људским фигурама.

Своје највеће успехе Хокусаи је постигао у годинама кад већина људи напушта сваки рад или су већ давно мртви. Своја најбоља дела насликао је пред саму смрт, у 89 години живота.

Иначе је био веома плодан уметник; рачуна се да је израдио преко 30.000 слика и цртежа. Живео је у 93 различите куће напуштајући их кад би постале толико прљаве да би се у њима могло становати или кад би се заостала кирија толико нагомилала да је станодавац губио сваку наду да ће му икад бити плаћена. Читав живот провео је у сиромаштву јер је презирао новац: рачуне је плаћао добацујући трговцима и занатлијама свежњеве новчаница и не пребројавши их.

Детињство је провео као и сви токиски дечаци рођени у сиротињи. У 19 години био је резбар, а затим су се занимања ређала: трговац књигама, улични продавац календара и црвеног папира, путујући сликар застава. Женио се двапута и имао је много деце од којих је доживео само тугу и разочарања, а усто и једног унука чије су га новчане шпекулације довеле до правог банкротства.

Једина утеха била му је његова даровита ћерка Оеи, једна од малобројних Јапанки која се бавила сликарством у дуборезу и која је иза себе оставила веома запажене радове. Она се бринула о оцу. Из њених забележака сазнајемо како га је једног дана нашла да плаче због тога што ни у тим годинама и упркос свем учењу и напорима још није стварно научио да црта ствари онакве какве су. Оеи је била та која је чула Хокусаин вапај са самртничке постеље: „Кад би ми небеса само могла подарити још десет година! Пет још бар, и ја бих постао прави сликар".

Његово интересовање било је огромно као и свет у коме живимо. Писао је изврсне песме, био је добар новелиста и објавио је много хумористичних састава. У 68 години задесио га је срчани удар толико јак да су сви очекивали његову смрт. Али, он се сам лечио и излечио, па је чак после тога написао и илустровао медицински извештај о свом самоизлечењу.

Да је умро у 60 години остао би углавном познат по својим изванредним мапама, званим „манга" што би се могло превести као „Скице из живота". Странице ових петнаест повезаних свезака откривају хиљаде и хиљаде људских бића у свим животним приликама и условима, ракове који излазе из мора, духове и цвеће. На њима људи роне под водом у нарочитим гњурачким звонима, коњи пливају тако да им се јасно види сваки покрет ногу.

Срећом, Хокусаи је живео дуже и створио је још значајнија дела. Из тог периода после 60-те године потиче „Хокусаи Гафу", збирка скица и цртежа у којој се налази и један његов најбољи: неколико слепаца, држећи се један за другог, прелазе преко реке.

У 75-ој години Хокусаи је написао у поговору једне мапе са скицама речи које су уствари његова животна исповест: „Од шесте године имао сам манију за цртањем облика и ствари. До 50 године објавио сам безброј цртежа, али све што сам створио пре 70 не заслужује да се уопште узима у обзир. У 73 научио сам нешто мало о правој структури природе — о животињама, биљкама, птицама, рибама и инсектима. Тако ћу, кад будем имао 80, напредовати још нешто мало више. У деведесетој ћу продрети у тајне ствари. А кад будем имао 110 година, све што будем нацртао па било то само једна тачка или линија, биће живо. Молим оне који буду дотле живели да пазе ако не одржим своју реч".

Ову исповест потписао је својим последњим и најпристалијим именом: Старац Луд За Цртањем.

ЧИМЕ СЕ ИГРАЈУ ДЕЦА СВЕТА

Етнографски музеј у Нојшателу у Швајцарској организовао је недавно занимљиву изложбу — преглед дечјих играчака кроз векове. На великој слици на улазу у изложбу приказан је таван у нереду препун поломљених другова детињских снова с натписом: „Овде завршавају играчке и почињу музеји".

Изложбене просторије су увек препуне задивљене деце али има много и одраслих. То је читав свет маште и бајки, аждаја и сновиђења у коме се кроз столећа ковао човек који је касније постајао радник, научник, пастир или војсковођа, државник и мислилац.

ЛУТКЕ XVIII ВЕКА ПРЕТСТАВЉАЈУ ПРАВА РЕМЕКДЕЛА УМЕТНИЧКЕ МИНИЈАТУРЕ

Најстарије лутке на свету, од пре готово 3.000 година, нађене у Сузи начињене су од глине. Њима су античке мајке будиле машту своје деце. Знатно млађе од њих су меровиншке лутке од иловаче на којима се још могу видети отисци прстију деце која су их вајала. Следи читава галерија — ескимске лутке истесане у дрвету, лутке са Борнеа, из Комбуктуа, лутке-амајлије, индиске фигурине из Долине Бисера, и најзад најлепше и најсавршеније урађене од свих, лутке 18 века. То су мала ремекдела мајсторства и стрпљења, верне и савршене копије китњасте ношње тог доба: хаљине од броката украшене чипком и паучинастим велобима. Лутке које се праве у чувеној циришкој мануфактури претстављају најлепше савремене играчке те врсте.

На изложби у Нојшателу има и других играчака. Ту су и оловни војници, марионете, животињице.

Некада су се деца играла луткама које су претстављале богове. Јуче, она су уживала у дилижансима, каравелама, тврђавама. Данас су њихове играчке мотори, аутомобили, авиони, „спутници". А сутра?

КИНЕСКА ПОРЦЕЛАНСКА ЛУТКА

КУВАРСКА ВЕШТИНА БЕЗ ПОСУЂА

Излети и лутања природом пријатнији су ако је „пртљаг" који човек носи са собом лакши. То нарочито важи за логоровања и планинарење. Може се човеку догодити да и поред унапред утврђеног плана не стигне пре мрака до места које је предвидео и да због тога мора да бивакује под ведрим небом. Ту се, природно, не може очекивати „конфор" као у каквој модерно уређеној кухињи. Али, упркос томе, човек може себи да припреми укусну вечеру а не да једе увек „суву храну".

Овде ћете наћи неколико „рецепата" чија се оригиналност састоји у томе што вам за њих није потребно никакво посуђе. Све је „природно" у најбуквалнијем смислу те речи. Поред тога, овако припремљене посластице допринеће романтици логорске ватре.

РОШТИЉ ОД ПРУЋА

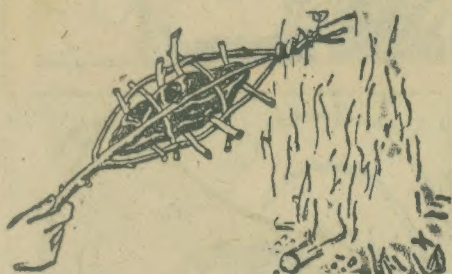

Од трокраке гране с које сте огулили кору за тили час ћете направити роштиљ. Бочне гранчице вежу се канапом или јачом травом за средњу. На овај роштиљ стави се комад пресног меса и причврсти се малим попречно постављеним гранчицама. Да би се месо равномерно испекло, и да сам роштиљ не би изгорео, не држи се директно изнад пламена, већ мало по страни, или се причека да дрво изгори и остане само жар.

ЈАЈЕ У ЦРНОМ ЛУКУ

Преполови се већа, неочишћена главица црног лука. Средина јој се затим извади, тако да остану свега два до три слоја и, наравно, љуска. У удубљење које се тако добило разбије се јаје, па се све то пажљиво стави на жар. Јаје је зачас готово. Тада се само отстрани спољашња љуска, а јаје се поједе заједно с луком у коме се пекло.

ЈАЈЕ НА КАМЕНУ

Глатка, горња површина мало већег камена добро се очисти, па се камен стави на жар да се јако загреје. Затим се узме дебља кришка векне, извади се сва средина, а корица стави на камен. Овај „тигањ по нужди" мало се подмасти са два-три комадића сланине, а затим се разбију јаја. Кад су печена, камен се скине с ватре и јаја се једу „с камена".

РИБА НА ДАСЦИ

Риба се очисти и преполови, а затим се помоћу заоштрених комадића чврстог дрвета „прикуца" за какву даску или преполовљену облицу дрвета. Дашчица се тада укосо постави изнад ватре, као што се види на слици. Риба је печена чим се танком цепљиком дрвета може без муке пробости.

РОБИНЗОНОВ ЋЕВАП

На јачу гранчицу с које се огули кора набоде се режањ кобасице, комад свежег меса, парадајз, комад сувог меса, комад зелене паприке, парче сланине, опет парадајз, половина главице црног лука.

Ћевап се пече изнад жара али, ако ватра још пламти, мало по страни од пламена. Соли се тек кад је ћевап печен.

КЊИЖЕВНИК — КУЛИНАР

„...Узмите комад овчетине, најбоље кртину дуж кичме, и исеците на парчад величине ораха, оставите да стоји четврт часа у дрвеном чанку заједно с луком и сирћетом, поспите обилно сољу, бибером..."

Овај рецепт узет је из „Великог кулинарског речника" чији је аутор Александар Дима-отац. Том делу велики књижевник потпуно је посветио последње године свог живота.

„Александар Дима", пише у предговору издавач речника, исто је тако умео добро даједе, као што је умео да прича. У овој књизи он уметност јела ставља у службу човековог живота и здравља. Он је много путовао и записао је рецепте јела разних народа".

За време свог путовања по Русији Дима је у своју бележницу уписао многе рецепте. Тако је забележио и начин справљања хладне супе са рибом која је кратко време стајала у пресолцу. Овим јелом послужила га је Авдокија Панаева, жена песника Њекрасова.

РЕЧНИК УМЕСТО ГУДАЛА

Виолина као свака друга виолина: дрвена кутија са два пропреза у облику латинског слова „S", четири јако затегнуте жице. Али, да би се виолина употребила није вам потребно гудало, већ немачко-српски речник. Необично опремљена књига у облику виолине претставља уствари му-

зички календар за 1901 годину, који је издала берлинска издавачка кућа „Хармонија". Подигнете ли дрвени поклопац угледаћете папирне странице календара у облику виолине. Једно од најдужих поглавља у овом календару посвећено јер руској музици. Нарочито су занимљиви чланци које су написали истакнути музичари као што су Чајковски и Рубинштајн. Књига-виолина чува се у Државној историској библиотеци у Москви.

Цепање папира по дебљини

Да ли се обичан комад па-

пира може по дебљини расцепити на неколико листова? Мада се то на први поглед чини немогућно, постоје стручњаци који и најтањи папир могу да расцепе по дебљини и да добију неколико листова од којих је сваки потпуно једнак првобитном листу папира. Један метод оваквог цепања папира познат је већ више од сто година, али он захтева велику вештину и стрпљење. Недавно је Ладислав Седлецки, научни сарадник одељења за рестаурацију научних библиотека у Прагу веома упростио овај начин, и то помоћу полиамида и воде. Ово је потребно да би се продужио „живот" ретких рукописа, старих штампаних материјала и важних докумената код којих се текст налази на обе стране листа. Пошто се папир расцепи надвоје, чисте стране се препарирају специјалним хемикалијама које их чине отпорнијим и чвршћим.

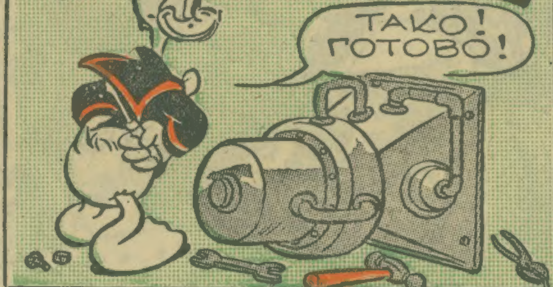

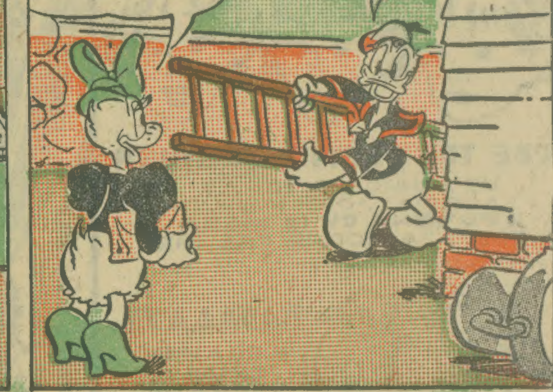

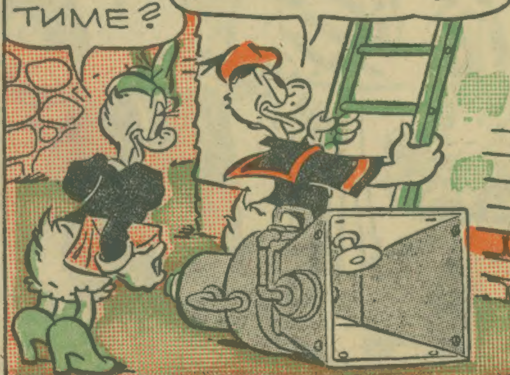

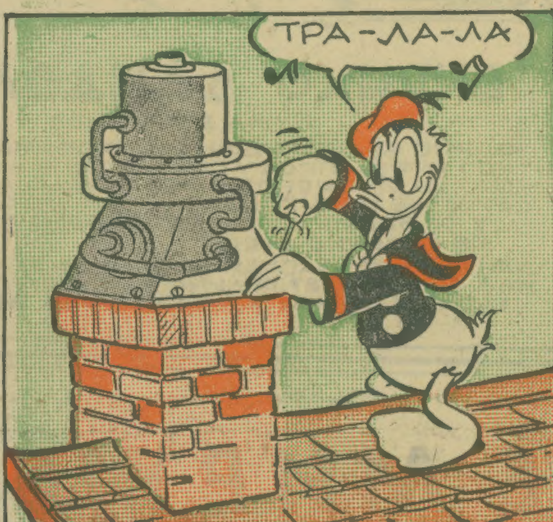

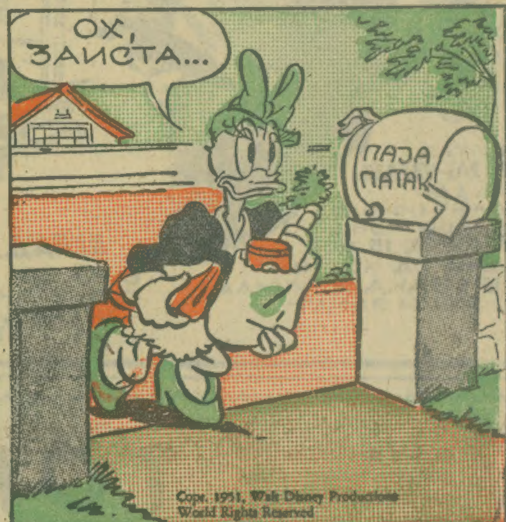

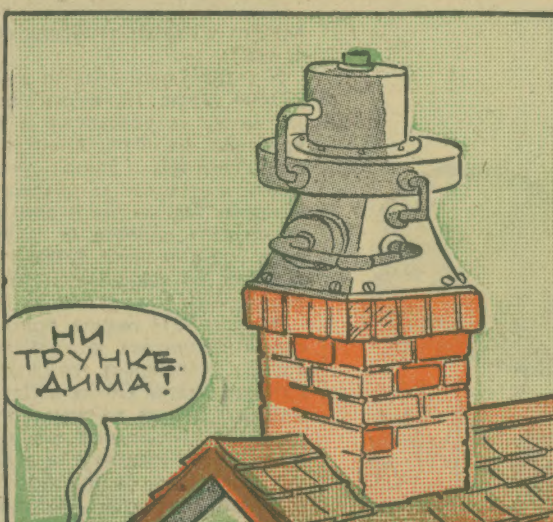

Индуси први урбанисти

Индиски професор Амритал Панђа извршио је необична открића у долини реке Набраде, у срцу Индије.

Одавно се претпостављало да је долина ове реке колевка веома старе цивилизације, и да је у тој области постојао велик и богат град Машисмати, престоница давних владара овог краја. Ископавања су открила оружје, оруђа, комаде грнчарије, стаклене и кристалне посуде, па чак и предмете од разне врсте ахата. Грнчарија је била богато украшена црним и црвеним шарама, док је стакло бојено нежноплавом, бледожутом и нежноцрвеном бојом које су упркос векова остале непромењене.

Пошто се досад мислило да стари Индуси нису знали да фарбају стакло, научнике је нарочито ово привукло. Познато је, например, да обрада стакла у старом Вавилону почиње тек око 700 година пре наше ере, у Египту 1400 година пре наше ере, док су предмети од стакла у долини Набраде још старији.

Археолози су били не мање изненађени кад су ископали зидове од цигала, широких десет и дугих по 20 сантиметара са шупљикама. Стручњаци сматрају да је ово јединствено археолошко откриће. Према предању, област је у стара времена била ненасељена, и сада се научници питају у које време је могла да настане ова цивилизација која је знала за зидове од цигала и за ушорене куће.

Потсетимо се да су најстарији остаци људских насеља у свету пронађени баш у Индији, недалеко од Малабаре. Изгледа сасвим вероватно да су рушевине у долини Набраде карика у ланцу индиске цивилизације између најстаријег времена и наших дана, чије се доба постанка и пропасти тек има да одреди.

АИДА-ТРУБА

Своју оперу „Аиду" (1871) Ђузепе Верди (1813—1901) написао је у другом периоду свог стваралаштва и то по налогу исмаилиског паше да би њоме била отворена опера у Каиру чиме се славило и свечано пуштање у промет Суецког Канала. За ово је добио, у оно време огроман хонорар од 100.000 златних франака.

За извођење ове опере Верди је увео у оркестар и један потпуно нов инструмент, који је он лично 1870 године дао да се изради. То је такозвана аида-труба. По изгледу је као и остале, иако има само једну клапну, али на њој могу да се произведу оштри и блистави звуци, нарочито потребни за „Тријумфални марш" када египатски војсковођа Радамес доводи пред фараона заробљене Етиопљане међу којима је и Амонасро, отац Аидин.

Ripley's — ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ!

СВЕ ТРИ СЕСТРЕ ПОЛИЦКИ

ИЗ ЛИНКОЛНА (САД) ДЕБРА, ЛОРИ И ШАДИ РОЂЕНЕ СУ 12 МАЈА У ТРИ УЗАСТОПНЕ ГОДИНЕ

ПАРАДАЈЗ

У ОБЛИКУ СРЦА УЗРЕО ЈЕ У БАШТИ БРУНА РОБИНА ИЗ ТАУТОНА, У АМЕРИЦИ

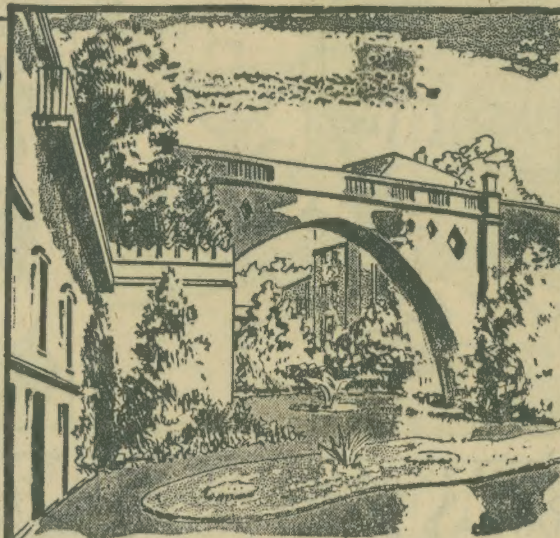

МОСТ САГРАЂЕН ОД ЗЕМЉАНИХ КРЧАГА

МОСТ У ВИЛА ЛУЧИЈИ У НАПУЉУ (ИТАЛИЈА) САСТОЈИ СЕ ОД ТАНКОГ СЛОЈА МАЛТЕРА НАБАЧЕНОГ ПРЕКО БЕЗБРОЈ КРЧАГА ОД ИЛОВАЧЕ

НАПУЉСКИ КРАЉ ФЕРДИНАНД, ЗА КОГА ЈЕ ОВАЈ МОСТ БИО САГРАЂЕН ПРЕ 150 ГОДИНА, НИЈЕ ИМАО ПОВЕРЕЊА У ЊЕГОВУ СИГУРНОСТ И НИКАД НЕ БИ ПРЕШАО ПРЕКО ЊЕГА ПРЕ НО ШТО ИСПРЕД СЕБЕ ПОШАЉЕ ЧЕТУ ВОЈНИКА

© 1958, King Features Syndicate, Inc. World rights reserved.

СУЛТАН **ГХИЈАТ-УД-ДИН** ВЛАДАР МАЛВЕ (ИНДИЈА) ОД 1469—1500 ИМАО ЈЕ 15.000 ЖЕНА ОД КОЈИХ ЈЕ СВАКА ИЗУЧИЛА НЕКИ ЗАНАТ

ЗГРАДА СРЕСКОГ СУДА

БИЛА ЈЕ, 1899 ГОДИНЕ, ЖЕЛЕЗНИЦОМ ПРЕНЕСЕНА ИЗ ХЕМИНГФОРДА У ГРАД АЛИЈАНС, (САД) КОЈИ ЈЕ УДАЉЕН 23 КИЛОМЕТРА

ЕНРИКО ДАНДОЛО (1105—1205)

ДУЖД ВЕНЕЦИЈЕ

БОРИО СЕ ОСАМ ДАНА КАО ОБИЧАН ВОЈНИК У ЖЕСТОКОЈ БОРБИ ПРСА У ПРСА. БОРБА СЕ ЗАВРШИЛА ТИМЕ ШТО СЕ ОН СА СВОЈИМ ВОЈНИЦИМА УСПЕНТРАО УЗ ЗИДИНЕ ЦАРИГРАДА И ОСВОЈИО ОВАЈ УТВРЂЕНИ ГРАД. У ТО ВРЕМЕ ДАНДОЛО ЈЕ ИМАО 99 ГОДИНА И БИО ЈЕ ПОТПУНО СЛЕП

ДАНДОЛО ЈЕ ИЗАБРАН ЗА ВЕНЕЦИЈАНСКОГ ДУЖДА 1192, КАД ЈЕ ИМАО 87 ГОДИНА И ВЕЋ 21 ГОДИНУ СЛЕП. РАТ ВИЗАНТИЈИ ОБЈАВИО ЈЕ СА 99 ГОДИНА

ТОГОЛАНД НЕ МИРУЈЕ

У првим месецима 1840 године, немачка влада је одлучила да упути у Западну Африку своје прве мисионаре. Задатак им је био да на том жарком континенту потраже слободан део над којим би поставили управу. Посао је поверен Густаву Нахтигелу, који је с групом својих сарадника и неколицином авантуриста закупио од шпанских морепловаца два брода. У њих су сместили најнужније ствари, а опрезни Немац није заборавио ни оружје.

Пролазиле су године. Нахтигел је крстарио око обала, стрмих и неприступачних за пристајање. Једнога дана, кад су доспели у воде Гвинејског Залива бацили су ленгер. На непознатом земљишту опрезно су прилазили сваком црном човеку. Чувеном немачком педантношћу Нахтигел је постизао више од осталих који су долазили с истим или сличним задацима из других европских земаља. Упознавао се с поглавицама који су имали утицаја и на остале, и од њих откупљивао све оно што би могло да има прођу у Европи. После десетак година оваквог рада успео је да приволи приморске поглавице на потписивање уговора с Немачком.

На овом се није остало. С поглавицама су даље склапани споразуми, јер су домороци били пресрећни што су од белаца могли добити шибице, ножеве, прстење, ђинђуве, огледалца. Тако су поједина важнија, и по свом саставу снажнија, племена већ имала и ватрено оружје, а тиме је доказиван врхунац пријатељства и оданости појединих вођа.

Али заједно са овим, поглавице су добијале и специјалне мисије и деликатне задатке — освајале су терен за своје господаре. Сами су се обрачунавали с другим поглавицама за рачун Густава Нахтигела, односно Немачке.

Кад су Немци створили довољно пространства и имали покорност племена на територији од 88.000 километара, затражено је и међународно признање за ово. Године 1885 заседао је у главном граду Немачке, Берлину, конгрес европских држава. Немачки краљ је захтевао да се овом приликом донесе одлука да је област између Златне Обале и Дахомеје немачка. Тако је део афричког земљишта ушао у састав немачких поседа под именом Тоголанд.

После дванаест година, негде пред крај 1897 године, посебним споразумом са Француском, Немачка је регулисала питање граница према њеним поседима, а седам година касније приволела је и Енглезе на сличан споразум.

Становништво Тоголанда иако живи на земљи богатој рудама и поред река у чијим наносима има злата, ипак се најрадије занима земљорадњом, и то на најпримитивнији начин: каменим ралом и сличним мотикама. Иако имају много разноврсне крупније стоке, која се може лако припитомити, из разних разлога, а највише из сујеверја, не чине то и не користе је за посао. Доскора се могло видети како лијаном повезани преко рамена, људи и жене ору земљиште.

Као и свуда у околини и овде највише и најбоље успева какао, кафа, памук, копра, палмово уље и кикирики.

Од првог дана Нахтигел је почео да из Тоголанда извлачи те сировине и остало богатство које је подмиривало прво потребе Немаца, а затим преко њих и потребе других земаља. Палмово семе Немци су остављали за себе — прерађивали га у својим хемиским фабрикама.

У читавој овој области живи 950.000 људи. На најпогоднијем месту за укрцавање и искрцавање, на обали Атлантика, град Ломе има и најпријатнију климу коју може да издржи и белац из Европе, па је зато од првог дана одређен за главни град. У њему живи 40.000 становника, од којих свега стотинак белаца.

Августа 1914 године, британске и француске колонијалне трупе умарширале су преко границе Златне Обале и Дахомеје и запоселе војском Тоголанд. Отада западним делом ове колоније, укључујући и Ломе, управљала је Енглеска, а источним Француска. Међутим, ова подела није била дугог века. Две највеће колонијалне силе на свету и апсолутни господари Африке, извршиле су исправке граница. После завршетка Првог светског рата склопљен је енглеско-француски уговор, по коме је Француска добила целу обалу са градом Ломе. Али и са формалне стране овај уговор је требало да буде пуноважан. Пошто је Тоголанд сматран као територија коју је поседовала Немачка, питање је изнето на решавање пред Друштво народа. Ту је само оснажен већ склопљен споразум између Француске и Енглеске.

По завршетку Другог светског рата, територија Тоголанда стављена је под старатељство Организације Уједињених нација а администрација је и даље поверена Француској и Енглеској.

Политика Енглеске према Тоголанду састојала се у намери да се западни Тоголанд прикључи Златној Обали — Гани. На заседању Генералне скупштине Уједињених нација донесена је резолуција за образовање плебисцита у Тоголанду под енглеском управом да би се становништво изјаснило — за уједињење са Златном Обалом или за одвајање од ње. Плебисцит је одржан 9 маја 1956 и на њему се становништво изјаснило за унију са Златном Обалом.

Француска је те године донела Тоголанду статут којим су донекле проширена права народа, али је она и даље задржала надлежност у погледу унутрашње безбедности, право суђа и спољне политике. Статут је на једном референдуму усвојен великом већином гласова и у њему је изнесена жеља да се укине уговор о старатељству између Француске и Уједињених нација.

Сада, поред осталих проблема које имају француска влада и власти у Африци и Тоголанд је један који их забрињава.

ВЕШТАЧКИ НОС

Једна група шведских лекара са клинике за ухо, грло и нос у Лунду конструисала је „вештачки нос". Овај апарат преузима функцију носа, а удахнути ваздух загрева до температуре човечјег тела и даје му потребну влажност. „Вештачки нос" биће од огромног значаја и помоћи оболелима од дечје парализе, као и онима који се морају подврћи разним операцијама носа и душника. Апарат је широк и дуг свега пет сантиметара.

При светлости шибице

Позната источнонемачка фирма „Агфа" пустиће ускоро у продају нове фотографске плоче и филмове који по својој осетљивсти превазилазе досадашње производе те врсте. Произвођачи тврде да је њихова осетљивост толика да се чак не може изразити постојећим мерама. Помоћу нових плоча може се добити снимак и у мрачној соби где само светли пет запаљених палидрваца.

КАНТ И АСТРОНОМИЈА

Као професор метафизике Кант је предавао о географији и етнологији, писао о планетама, потресима, ветровима, етру, вулканима. У својој „Теорији неба" (1775) заступао је учење слично хипотезама Лапласовим и покушавао да објасни постанак и развитак небеских тела. Веровао је да су све планете насељене или да ће бити, а оне најудаљеније од Сунца које имају најдужи период развитка, да имају већ савршенију врсту организама него што ће у догледно време настати на нашој планети.

Куварски рецепти на првом месту

Једна француска фабрика грамофонских плоча начинила је статистику за прошлу годину. На челу листе продатих плоча налазе се оне плоче на којима су снимљени куварски рецепти. За овима долазе плоче с класичном музиком, док је џез-музика заузела тек треће место. Плоче с куварским рецептима највише купују неожењени млади људи.

ВАРАТЕ СЕ

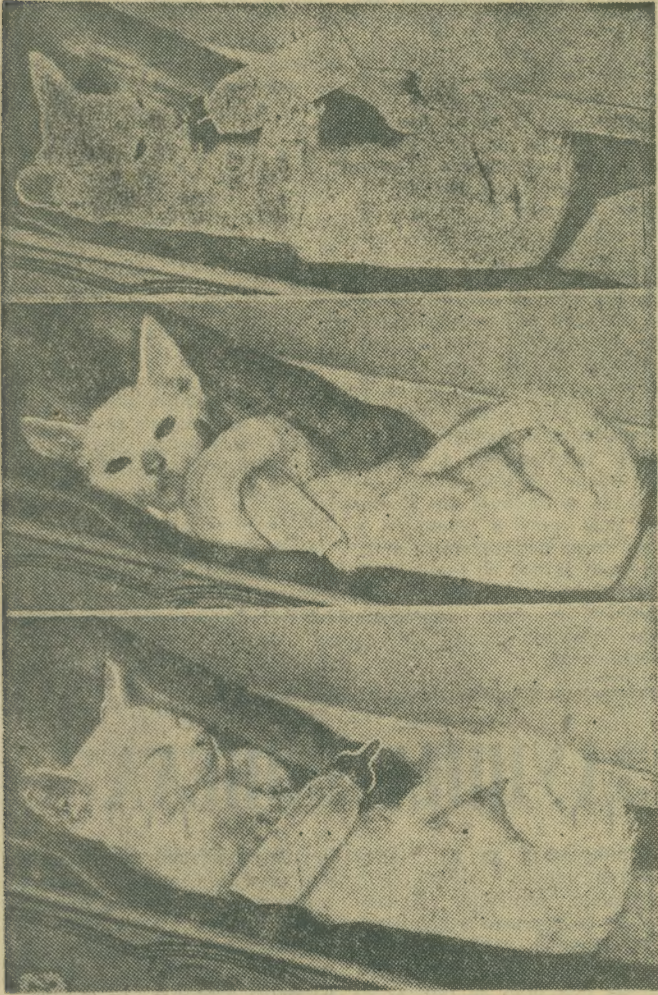

Ако мислите да мачке не могу да говоре, промислите мало пошто прегледате ове три слике.

„Чини вам се да је лако држати ову боцу? Пробајте онда сами.“ (Прва од горе) — „Не гледајте ме тако! Зар не дозвољавате да се мало одморим?“ (У средини) — „Чини ми се да ћу мало дремнути. Не заборавите да ме пробудите за следећи оброк.“ (Доња)

„НЕВИДЉИВИ ЧОВЕК“

Роман познатог енглеског писца Х. Џ. Велса „Невидљиви човек“ прерађен је за радио-телевизију. На слици су главни јунаци романа, један невидљиви човек и, наравно, његова нећака Сали, како шетају једном лондонском улицом.

ЛЕДЕНА КОРА — ТРИ КИЛОМЕТРА

Мерења извршена у време припрема за Међународну геофизичку годину показују да је ледена кора на Јужном полу местимично дебела и око 3.000 метара. Како се место где су вршена мерења налази на надморској висини од 1.500 метара, значило би да се копно антарктичког континента налази на око 1.500 метара испод морске површине. По неким претпоставкама огромни притисак који врши ледена кора можда је потиснуо континент наниже, испод површине мора.

К О З Н А...

Према мишљењу француских специјалиста за сузбијање подвала у уметности, ни за чувену слику „Ђоконде“ у Лувру нема стварних доказа да је она баш рад Леонарда да Винчија. Постоји још 61 слика „Ђоконде“ али ничим се не може утврдити да, например, једна од „копија“ која се налази у музеју у Монтреу није уствари права Мона Лиза.

КАКО ЈЕ ШКОТСКИ ПАСТИР ИЗУМЕО ГОЛФ

Дуго времена је голф сматран као искључиво шкотска игра. Али, временом, он је постао омиљен на свим континентима: у САД има 5.660 терена за голф, у Великој Британији 1.600, Аустралији 1.300, Канади 625, Јужној Африци 400, Новом Зеланду 340, Јужној Родезији 200, Јапану 97, Француској 70, итд.

Око 1.100 године један шкотски пастир је прекраћивао време убацујући помоћу свог штапа шљунак у зечју јаму. Пошто му је то постала свакодневна забава толико се извештио да су му пријатељи почели завидети и покушали су да га подржавају.

Тако је настао голф који је убрзо постао врло популаран. Његов успех је чак био толики да су се власти почеле бринути, па је 1447 године краљ Јаков II који је владао Шкотском, анатемисао овај спорт зато што је одвраћао његове поданике од ратних вештина.

Али и поред овога људи су га потајно играли све до средине XVIII века када је створен и први голф-клуб „Единбуршко друштво“. Краљ Виљем IV није делио предрасуде својих предака и сам је основао чак и други клуб.

Голф се проширио по целом свету али су га у почетку играли претежно људи из виших слојева. Данас, међутим, он постаје све омиљенији код свих.

Голф је [illegible] и једноставан спорт. На терену за ову игру има 18 рупа распоређених на простору од шест километара. Сва вештина се састоји у томе да се лопта за голф уз што мање удараца убаци у рупу од 10 сантиметара у пречнику. Од полазне тачке до рупа треба савладати више природних и вештачких препрека. За ударање лопте

употребљавају се у току игре три разне врсте штапова.

Као и сваки спорт и голф има своје рекордере.

У ГУМЕНОЈ ЛОПТИ низ слапове Нијагаре

Цин Ласијер, Американац француског порекла, коме је сада 68 година намерава да се у лопти од гуме отисне низ слапове Нијагаре и да остане жив. Пре тридесет година — тада је био железнички службеник — Цин се први пут у великој лопти од гуме бацио низ бучне слапове и преживео ову авантуру.

Свега шесторици људи успело је досад да се спусте низ велике водопаде и да преживе пад с висине од преко 50 метара. Од њих шесторице данас је у животу само Цин Ласијер.

Он каже: „Одлучио сам да се овог пута спустим с највише тачке водопада. Ако ми то буде успело, мирно ћу после чекати смрт“.

Ласијеров необичан подухват није без извесне комерцијалне позадине. Он тврди да је досад уштедео 10.000 долара. Међутим, лопта у којој ће падати 50 метара у дубину, кошта најмање 25.000 долара. Због тога он покушава да добије помоћ од разних фабрика гумених производа, које би, разуме се, ово искористиле за своју рекламу. Поред тога, он се нада да ће добити приличну своту и од једне холивудске филмске компаније која је затражила право да сними његово спуштање низ Нијагару.

ЛОШЕ СТРАНЕ МОНТАЖНИХ КУЋА

Пре извесног времена украдена је једна монтажна кућа у околини Лондона. Тек што је била завршена, и пре него што је власник успео да се усели, спретни лопови су је демонтирали и однели. А то није био мали посао, јер је кућа имала две собе и потребне нуз-просторије.

НАЈВЕЋА НА СВЕТУ

Кажу да је ова гума највећа на свету. Тешка је 2.000 килограма, висока 3 метра, широка

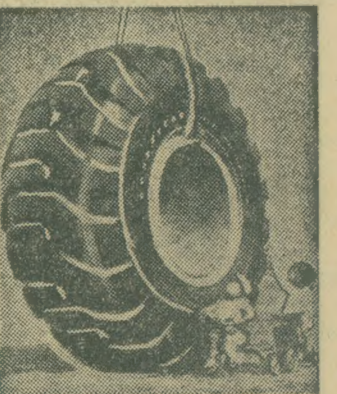

122 сантиметра, а стаје 14.000 долара. Гума је произведена ради пробе, али се предвиђа и већа производња за веома велике грађевинске машине.

РАКЕТА НА ВЕНЕРИ 1961 ГОДИНЕ

За васионски брод „Вега“ који треба да буде лансиран у правцу Венере 1961 године прави се план. Биће лансиран помоћу ракете од три фазе: „Атласа“, „Вангарда“ и једне нове ракете која се тек конструише. Трошкови око израде „Веге“ биће велики.

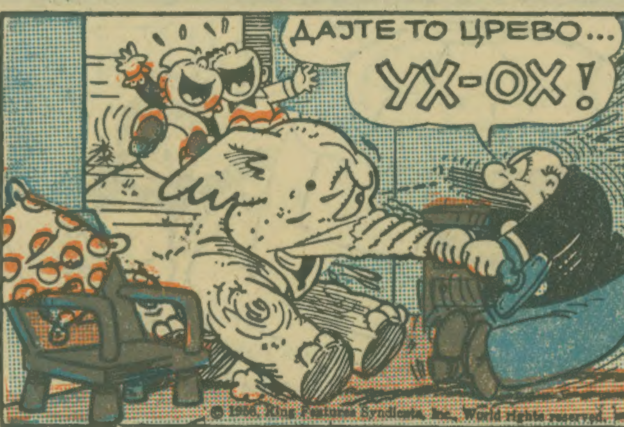

ЛУТЕМБЕ

О њему сам први пут чуо у Кампали, у Уганди. Иако сам био чврсто уверен да је читава та прича обична шала, ипак сам отишао у мало рибарско село Деве, на обали језера Викторија и потражио „господара” Лутембе. Био је то млад Африканац. Рекао ми је да ће ми са задовољством показати свог љубимца.

Узевши пун нарамак сушене рибе, кренуо је на обалу где је стао да осматра непрегледну површину језера. Затим је ставио обе руке пред уста и викнуо јако и отегнуто: Лутембе!

Искрено да кажем, ја сам за то време мислио како је глупо надати се да ће крокодил на овај позив изићи на обалу. Али, говорио сам себи да се треба савладати и мирно сачекати крај ове шале.

Младић је поново позвао, овог пута јаче. Али, и сада се ништа није догодило. Он је повикао још гласније: Лутембе! Лутембе!

Стајали смо на обали добрих петнаест минута. Најзад, мој пратилац ми победоносно показа неку тачку насред језера. У почетку ништа нисам могао да видим, али касније приметих лаке таласе као да неко у даљини снажно плива. После неколико минута животиња изађе на обалу и неспретно допуза до младића. Стајао сам неколико корака даље, иза гомилице риба, и непрекидно снимао овај необичан призор.

Крокодил ми се учинио огроман и страшан — мислим да је био дугачак преко четири метра. У почетку сам имао утисак да на мене баца гладне погледе, али сам се ускоро уверио да њега интересује само риба.

Младић је узео једну рибу и бацио је у широм отворену чељуст приносећи руку на свега неколико палаца од његових страшних зуба. Риба за рибом ишчезавала је у тој бездамој провалији.

— Колико му је година? — запитах.

— Њој, бвана, — одговори младић.

— Не схватам откуд то знаш, али свеједно, нека буде „њој”. Колико јој је година?

— Пет краљева, бвана. — Камања, Суна, Мутеса, Иванго и Дауди Чва.

Нисам имао ни најприближнију претставу о томе колико живе краљеви племена Буганда, али сам касније дознао да су они сви заједно владали око 125 година. Очигледно, младић није преувеличавао старост крокодила. То потврђује чињеница да је Лутембе припитомио још деда овог младића, бацајући јој рибу. Животиња се навикла на свакодневна храњења и редовно је долазила на овај део обале. Временом је научила да препознаје своје име „Лутембе” и почела је да долази кад је позову.

Остало је још мало рибе и Лутембе је тај остатак гледала похлепно.

— Шта би било кад бих је ја хранио? — запитах.

— Јешће она и онда, бвана, — одговори младић.

Да не би за то време престало снимање ја му показах како да управи објектив и како да окреће ручицу. Он је опрезно окренуо опарат ка мени и Лутембе, а ја сам узео рибу за реп и пружио јој је. Лутембе је бацила поглед на рибу, на мене, очи су јој блеснуле и тако је брзо кренула према мени да сам престрашен отскочио. Тада још нисам знао да се крокодили крећу по суву много окретније но што би то човек могао, судећи по њиховом изгледу, да претпостави.

Бацио сам рибу у отворене чељусти, пре но што је Лутембе допузала до мене и отступио сам за неколико корака. Крокодил је или био разочаран малом порцијом или га је увредило моје неповерење. У сваком случају склизнуо је натраг у воду и стао да кружи крај обале. Дохватио сам тада један штап који ми је лежао крај ногу и бацио га у воду. Часна реч, нисам то хтео, али штап је пао на крокодила. У истом тренутку, Лутембе се окренула и брзо запливала према средини језера, као да се наљутила.

— Бвана, није требало да то учините, — рече ми прекорно младић и стаде да дозива молећивим гласом: — Лутембе! Лутембе!

Мада пад штапа на ону њену грубу кожу није произвео већи додир но што би пад чачкалице на слона, осетио сам се као неваљали, непослушни дечак и било ми је страховито жао што Лутембе неће да се врати. Али, младић ју је упорно дозивао. И замислите, Лутембе се вратила, опростила и заборавила увреду. Овог пута ју је њен „господар” хранио све док се није до грла заситила. Затим је, задовољна, легла на сунце и заспала пошто је претходно неколико пута зевнула.

Тако сам је и оставио. Ни сад ми није јасно шта је навело овог крокодила да се спријатељи с човеком, кад се сви остали боје људи. Ипак, уверен сам да је то, вероватно, једини случај.

★

Кинoсниматељ Луис Котлоу прокрстарио је са својом камером читаву Африку. Утиске с тог путовања описао је у књизи „Занзабуку” из које је узето и ово поглавље.

ПРВА ВАЗДУШНА ПОБЕДА

Прву ваздухопловну победу у двобоју са противником постигао је француски пилот Жозеф Франц 5 октобра 1914 године.

Франц је припадао ескадрили капетана Андре Фора и тог дана се враћао заједно са својим механичарем Кеноом са једног бомбардовања. Наравно, у време када је ваздухопловно ратовање било у повоју и бомбардовање је значило нешто сасвим друго него данас. Помоћник пилота био је у исто време и механичар и бацао је бомбе на тај начин што их је њихао између ногу све док не би добила довољан замах а затим избацивао преко ограде отвореног авиона. Пошто је овај начин гађања био врло непрецизан бомбардер је морао да силази врло ниско, на свега 150 до 200 метара од циља.

Кад се са својим двокрилцем „Воазеном” наоружаним једним митраљезом нашао изнад Ремса, Франц је приметио да му у сусрет долази немачки двокрилац „Авиатик”. Одлуку је брзо донео. Покушао је да заузме повољан положај према противнику и пикирао брзином од 130 километара на час. На 50 метара од „Авиатика” Французи су у њему приметили два човека са црним шлемовима.

Помоћник пилота је држао прст на орозу митраљеза и чекао команду за паљбу. Али, како Немац није имао живаца да сачека најповољнији тренутак први је опалио из свог карабина. Хици нису били прецизни. За то време је Француз заузео према Немцу положај под мртвим углом и осуо паљбу из митраљеза. Изгледало је да меци погађају циљ али се никакве последице нису примећивале. Противник је двапут успео да умакне пикирајући, али му је упорни Франц остајао и даље за петама. Кад су се припремали да му зададу одлучан ударац метак се у митраљезу заглавио. Хладан зној их је обливао и помоћник је грозничаво, у стојећем ставу, изложен непријатељским хицима покушао да оправи оружје.

У моменту кад су очекивали нут, неочекивано се преврнуо и у ковитлацу, остављајући за собом црн дим, почео да пада према земљи.

Французи су одахнули. Слава првог победника ваздухопловног двобоја у историји припала је њима.

Подвиг двојице пилота брзо

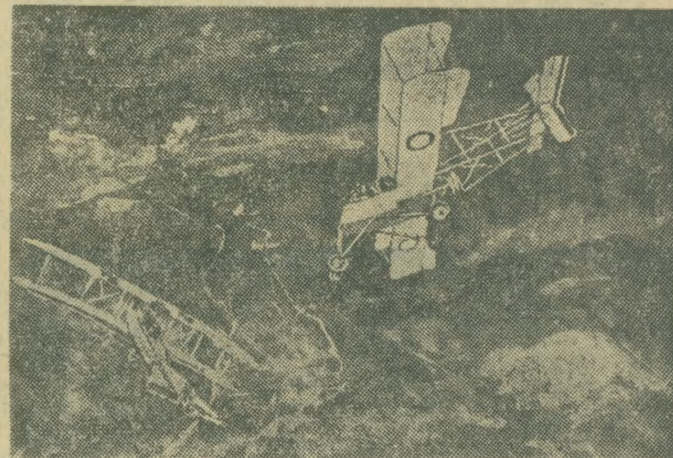

да им непријатељ зада одлучан ударац „Авиатик”, иако је до тог тренутка изгледао нетак- се прочуо. Сам генерал Франше д'Епере је дошао да им честита и да их одликује.

БОТОВЕН И ХРВАТИ

Симфоније Бетовена преставља ју, као што је већ познато, врхунац музичког стваралаштва те врсте. Али је мање познато да у његовој Шестој „Пастоларној симфонији” у првом и последњем ставу има и елемената хрватских народних песама. Изгледа чудно откуда то, али он је те мотиве могао да прими у Бечу или Градишћу од потомака тамо досељених Хрвата.

КАКО КО УМЕ

Стара вина су увек била на цени. Али подрумари у старом Риму нису били писмени па су се довијали на свој начин — пошто би налили вино у посуду и запечатили је воском урезивали су у још свежи восак знак, неку врсту грба, конзула који је тада био на власти. После, када би се отварала та боца, говорило се да је вино из времена тога и тога конзула.

НЕБО У 4 БОЈЕ

Тројица научника са Астрофизичке опсерваторије Смитсон и Опсерваторије харвардског колеџа, направили су план за избацивање првог телескопа у простор. Читава ова направа састојала би се од око 70 кг тешких батерија и исто толико тешке опреме, сличне телевизиској. Тако би се за седам месеци добила слика целог неба у четири боје.

БЕЛО ЧУДО

У зоолошком врту у Лондону, чува се једна змија чија вредност износи око осам и по милиона динара. Каква је то змија и зашто толико вреди? То је питон — али беле боје, а такав се појави једном у неколико хиљада година.

УБЕЂЕНИ СУ...?

Научници који су радили у екипама организованим за Међународну геофизичку годину, убеђени су да ће развитак сунчаног система решити помоћу краткотрајних плавих супергигантских звезда, које су 6.000 пута сјајније од Сунца.

ДОК СЕ КРЕЋЕ...

Рад срца док се човек креће бележи мали кардиографски апарат са транзистером који су конструисали интерниста професор Дан и техничар Бикен, обојица са универзитета у Небрасци у Америци. Пошто су досадашњи такви апарати били велики и тешки рад срца се испитивао само кад је човек мировао, тојест пре или после физичког напора. Међутим, овај мали лаки апарат причвршћен на леђима нимало не омета кретање.

СИМА ЗИМА КАО ФИЛМСКА ЗВЕЗДА

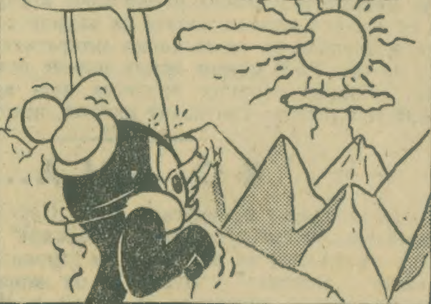

О свему помало

ПРЕЦИ НАШИХ ЧАСОВНИКА

Кад се на улици или каквом тргу уздиже споменик или група скулптура, свима је јасно да су они подигнути у знак сећања на неки историски догађај, или на неког истакнутог човека. Али, шта означавају појединачни, усамљени стубови какви се могу наћи у многим градовима?

Педесет векова протекло је од времена кад су се у старом Египту и Вавилону на градским трговима и испред домова појединих грађана појавили први високи камени стубови. Они су служили томе да би људи могли да одреде време.

У једној Аристофановој комедији Атињанка Праксагора каже мужу:

— Кад сенка буде износила десет корака, одени себе пријатним мирисима и дођи на вечеру.

Да не би задоцнио на вечеру, Праксагорин муж је морао да оде до каменог стуба и да измери сенку коју је овај бацао.

Такве стубове који су показивали време, стари Грци називали су „гномонима".

ЧУДЕСНА ФИГУРИЦА

Стара кинеска предања кажу да је једном цар Хуанг-ти (2.360 година пре наше ере), гонећи непријатеља после једне огорчене битке, упркос непрозирној магли стигао остатке непријатељске војске и до ногу их потукао.

Како је цар успео да оствари своју стратегиску замисао и да у стопу гони непријатеља и поред густе магле? Предање каже да му је у томе помогла фигурица човека причвршћена за његова кола. Човечуљак се слободно окретао око своје вертикалне осе и руком стално показивао југ. Та необична особина фигурице објашњава се тиме што је у њој био магнет.

У документима који се односе на период негде око 120 година пре наше ере, може се наћи и запис о томе да су у Кини још у то време знали за особине магнетске игле, а отприлике четири века касније кинески морнари служили су се магнетском стрелицом приликом управљања бродовима.

У БЕОГРАДУ 1999 ГОДИНЕ

Посетили смо наше угледне научнике у Институту „Борис Кидрич" у Винчи. Обратили смо се и архитектима, урбанистима који већ данас у својим плановима граде онај, будући Београд. Научници су нам искључиво на основу већ објављених, па и реализованих открића, покушали да дочарају Београд будућности. Исто тако су нам и урбанисти према већ постојећим оријентационим плановима претставили изглед нашег главног града на крају овог века.

И још су нам, махом сви, додали: „Ово што вам причамо, убеђени смо, биће превазиђено".

Овде у времену прошлом говоримо о времену будућем. Ово пишемо као да је сутра већ било.

ВЕШТАЧКО СУНЦЕ

Летње јутро у Београду године 1999 није освануло — било је видно целе ноћи. Вештачко сунце над градом претворило је протеклу ноћ у дан. „Сунце" је Београд добио неколико година раније, и оно је претстављало атракцију још једино за госте из удаљених крајева земље.

Вештачко сунце се угасило а истинско просуло светлост на потпуно беле квартове Београда. То је разумљиво, јер је због отсуства дима и чађи омогућено да фасаде кућа остану трајно беле. Извори енергије одавно су престали да буду угаљ, дрво или нафта.

Испуњен разноврсним растињем и испресецан шеталиштима, Зелени појас Београда протеже се од врха Аде Циганлије па све тамо до Панчевачког моста. Ту где се налазила Бара Венеција, железничка станица и други објекти, разместиле су се бројне, велике и мале, зграде модерних ресторана, забавних центара, хотела, спортских центара, међу којима доминира грађевина Велике опере с неколико позоришта, а нешто даље луна паркови, стадиони и ваздушна купалишта.

Посебно импресивну слику пружала је друга „линија" грађевина. Преко 200 солитера — облакодера од 10 до 20 спратова, винули су се у небо почев негде од места где је некада била кафана „Липов лад" па према завршетку Булевара Револуције и од старог Гробља ослободилаца до Звездаре и дуж њених падина. А на Бановом Брду, јато од преко 20 солитера стајало је поносно упијајући прве сунчеве зраке којима се ни један облачак није испречио, јер су метеоролошки центри, апаратима за распрскавање често обезбеђивали лепо време.

На крововима облакодера стајало је непомично мноштво хеликоптера разних величина.

Од Теразија, где се и дан-данњи налазе стари хотели „Москва" и „Балкан", који још имају некадашњи изглед и у које залазе љубитељи прошлости, спуштају се низови степеница који воде за Зелени појас, поред Саве и Дунава, преко којих су разапети мостови од алуминијума.

Сребрнасто блештаве фасаде стадиона и спортских игралишта, међу којима се упадљиво истиче Главни стадион за преко 125.000 гледалаца, налазе се између порушеног стадиона „Црвене звезде" и Бањице.

СА ИНЖЕЊЕРКОМ В.

У соби је био мрак. Инжењерка В. пробудила се тог недељног јутра у свом стану на седамнаестом спрату облакодера број 46. Она је инжењерка кибернетике — нове науке о управљању машинама и процесима. Одавно су већ електронске машине стекле самосталност. Њена соба је сва начињена од пластичног материјала. Пластична маса је освојила свет. Почев од несаломљивих прозора и чаша, преко намештаја и одеће па све до читавог облакодера 46 — све је било израђено од пластичног материјала.

Инжењерка В. је на зиду изнад узглавља притиснула једно од многобројних дугмади и зидови су се покренули. Уместо тамних појавили су се бели који су пропустили дневну светлост. Електричним путем, на бази полупроводника, на притисак другог дугмета, соба је зачас добила потребну дневну температуру.

Потом је инжењерка В. упалила радио-телевизор чији се екран налази на читавом једном зиду собе. На програму је била јутарња емисија: вести из света и васионе.

Затим је спикер објавио специјалне вести и земље. Пуштена је у рад још једна нова термо-нуклеарна електрична централа. Исто је тако и код Сплита прорадила нова фабрика конзерви за прераду морског растиња.

Уставши из постеље инжењерка В. је осећала главобољу од јучерашње шетње до Пласа код Ријеке, пријатељичиним хеликоптером, пошто је њен био у квару. Окренула је бројеве на видео-телефону и затражила здравствену амбуланту свог облакодера. Из центра јој је службеник саопштио:

— Укључите пријемник, даћу вам лекара.

Повезала је мали екран у углу са амбулантом у којој је крај контролне табле седео дежурни лекар и од њега одмах добила потребан савет за узимање лека.

МЕТРООМ

Инжењерка В. је савремена девојка и зато јој није било тешко да доручкује вештачку храну — виршле у праху, синтетичко млеко и сир с добрим соковима који се растварају у води. Међутим, још је много Београђана који то не чине него и даље једу пољопривредне производе кувајући их на пећима са инфрацрвеним зрацима. Због опадања земљорадње, у јеку су акције за пропаганду синтетизоване хране. Основане су и организације које о томе треба да се брину.

Хтела је да се пребаци до пријатељице и да се с њом оде на изложбу. Имала је да бира — или ће отићи својим старим аутомобилом с бешумним мотором који покреће електрична енергија добивена из сунчаних батерија смештених на његовом крову, или ће ићи метроом, или, што је неуобичајено, пешице.

Саобраћајних несрећа није морала да се прибојава. Ако буде пошла пешке, постоје „мостови" за пешаке изнад коловоза, на свим пространијим угловима улица. У њен као и у све аутомобиле уграђени су радар-уређаји који спречавају судар. Одлучила је да пође метроом. Београдски метро има две трасе које се у оба правца протежу од Калемегдана до нове Главне железничке станице код Ауто команде, и даље, до Бањице, и, од Калемегдана кроз Зелени појас некадашњом Поп Лукином улицом до Мостара.

У ПОДНЕ

После изложбе, инжењерка В. је са својом пријатељицом дошла кући на ручак који јој је доставио сервис једне од око 90 београдских индустрија разноврсне хране. Код куће је затекла и пошту. Специјални радио магнетофон емитовао је послато „писмо" њеног вереника.

Како су инжењерка В. и њена пријатељица страсни љубитељи ТВ програма, потражиле су у кућној дискотеци снимљене ТВ програме и пројицирале их на екран.

ЗЕЛЕНИ ПОЈАС

Одмах затим су начиниле план за излет. Могле су ваздушним бродом, с најмодернијег аеродрома у земљи код Сурчина, да се прошетају до неког града на копну или на мору; могле су да оду и до ма ког хотел-ресторана у околини, који су снабдевени најсавршенијим удобностима. Могле су и да позову неке колеге, чак и веће друштво да дођу у посету. У том случају требало је само да се притисне на једно дугме које би „наредило" свим зидовима у стану „да се уклоне", тако да се добије већа просторија за игру.

А могле су да оду и до Зеленог појаса. У обиље барова у којима се игра уз ТВ програме с великих екрана. На интерпланетарне ревије с директним преносима из свемира. На „вашаре" на којима се може изнајмити на сат најновији феноменални проналазак — палица помоћу које човек може да, савлађујући тежу, лебди и лети у ваздуху. Зелени појас је срце Београда, у чему се за сваког може понешто пронаћи.

Погледале су кроз прозор. Јата хеликоптера односила су људе на излет.

Брзо су телефонирале видео-телефоном и резервисале два места у ваздушном броду за Дубровник.

Вратиле су се касно у ноћ. Из брода су угледале Београд како се купа у светлости вештачког сунца. А шеталишта су била пуна као да је подне.

О свему помало

ПАЛИДРВЦЕ И »ЦРНА УДОВИЦА«

Мали и наизглед безазлени црни паук кога у разним земљама различито називају: црни вук, црна смрт, црна удовица (то је права звер, која поједе и мужјака) претставља прави страх и трепет за становнике оних области у којима живи. У Средњој Азији и Казахстану овај паук је познат под именом „каракурт". Капљица отрова коју овај паук излучује, ни стохиљадити део грама тешка, довољна је да отрује и тако велику животињу као што је камила.

Каракурт никад први не напада, тако да га човек слободно узима у руку. Али, довољно је само да га мало притиснете па да паук, у самоодбрани, зада „нападачу" два смртоносна убода.

Медицина располаже средством против уједа овог паука, разуме се ако се помоћ укаже правовремено. Али, од његовог уједа обично страдају становници степа којима се таква помоћ не може пружити. Отров каракурта веома је непостојан на високим температурама, али се толико брзо шири по организму да је већ три минута после уједа паљење ране потпуно некорисно. Зато је најбоље средство против његовог уједа шибица која се обично налази у џепу. Глава палидрвца се упали и стави на место уједа. Опекотина мала по површини, али веома јака, уништиће отров пре но што је почео да се шири по телу.

Овај начин лечења од отрова „црне удовице" пронађен је и испитан у лабораторији за проучавање отровних животиња при Казахстанској академији наука.

РИБА КОЈА СЕ ПУЖЕ

На Јави постоји једна врста рибе која уме и да се пуже. Зову је „икан габо ос", што значи мекана риба. Велика је као кркуша, а живи у мање сланим и сланим водама где пребива у удубљењима стена крај стрмих обала. Кад јој запрети опасност она се спасава бекством — успуже се уз стрму обалу помоћу репа и пераја.

Да би је уловили пецачи стављају на удицу комадић црвеног платна и приносе га јами где се она скрива. Пошто не воли црвену боју као бик риба скаче на парче платна да би га остранила.

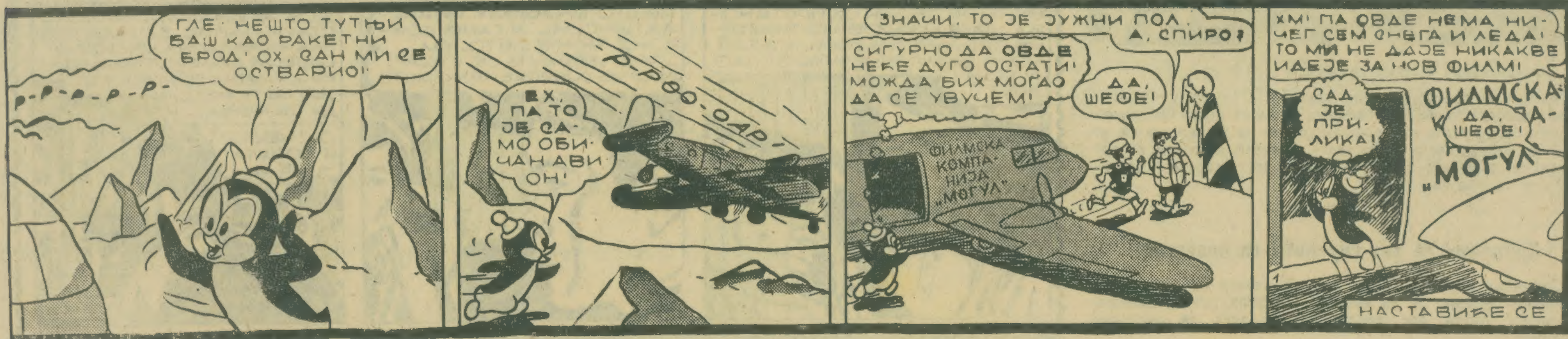

ГДЕ СУ РЕКЕ И ПОТОЦИ БОГАТИ РИБОМ...

Ретко је који крај Централне Африке тако богат рибом као онај Убанги-Шари где су реке, па и потоци, толико пуни рибом да се две трећине становништва села крај реке искључиво бави риболовом.

Међутим, на овом пространству Африке сасвим иза језера Чад, лови се риба на један доиста још невиђен начин, поред других који су за наша европска схватања исто тако необични и чудни.

ЈЕДАН НАРКОТИК ЗА РИБЕ

Врачи из Убангија, познају најразноврсније биље које опојно делује особито на рибе. Вођене врачом жене из Убангија одлазе једном недељно у прашуму где беру ово опојно биље, а у последње време много од њих да би уштеделе време око тражења, култивишу га крај својих колиба. Кад пођу у ову необичну бербу, жене кажу да иду по „лек да би успавале рибе".

По повратку из прашуме оне оставе на сунцу, крај колибе, корпе препуне плода тетраплера, једног изванредно лепог дрвета. Овај плод се веома брзо сасуши и постаје мрк и необично сјајан као да је глачан. Пошто је толико тврд да га је немогућно исећи, жене га тестеришу и помоћу других алатки поваде из њега зрневље изванредно крупно и лепо које шири необичан мирис и преплави читав крај већ кад се први плодови отворе.

Сок из тог зрневља жене прикупљају и чувају као зачин јер даје јелу укус меса, док љуску предају врачима а они од ње праве „опојни лек" за успављивање риба. То после измешају са лишћем тефрозије, неком врстом необично декоративног шибља које красе раскошни бели цветови. Ово лишће одржава дејство „опојном леку" веома дуго. Жене и девојке пренесу на глави препуне котарице овог лишћа и лека и изручују их у већ припремљене уставе.

Нешто касније, читаво село сиђе мало даље испод уставе и сачекује успавану овим „медикаментом" лепу велику рибу, необично меснату и изванредног укуса, и хвата је рукама, мрежама и чиме год стигне. Улов је веома богат па није чудо што се читав крај ори од песме када се сељани враћају из риболова са котарицама, сада препуним рибом.

ХВАТАЊЕ РИБА ПОМОЋУ КОШЕВА

Али становници Убанги-Шараја на још два начина лове рибу. У бучним потоцима, брзим и препуним рибе, они сместе кошеве необична изгледа: дуге више од метра и са отвором од око десетак сантиметара. Кош се постепено сужава све до другог краја који је као зашиљени врх. Риба кад улети кроз отвор није у стању више да изиђе. И овај лов је увек богат. Овакве кошеве становници употребљавају и за хватање пацова којих, као што је познато, свуда на афричком континенту има превише. Постоје, разуме се, и велики кошеви за лов крупне рибе. Овакви се постављају на бујним рекама, а начин лова је исти: риба улази кроз велики отвор и повратка јој из клопке нема јер бујне воде стално носе кош чији је отвор постављен узводно. У овој врсти риболова учествују само мушкарци док жене преносе уловљену рибу и плету од прућа кошеве.

РИБОЛОВ ПОМОЋУ „ОСТАВЉАЊА РИБЕ НА СУВОМ"

Најзад, још један начин риболова се примењује искључиво у пределима Централне Африке.

Домороци пусте да се у устави нагомила доста рибе а онда се позове читаво село на неку врсту „мобе". Људи, жене и деца понесу судове: тикве, лонце од земље и слично и онда загазе у воду уставе па уз ритам песме започињу равномерно „пресипање воде" — даље од бране. По том ритму, налик на оно „о-рук" врло брзо се испразни устава а онда жене зађу са котарицама да скупе рибу која је остала на сувом.

Само, ова последња врста риболова обавља се највише два до три пута годишње пошто је потребно доста времена да се устава напуни рибом.

ЧУДА СИЋУШНОГ

Јерменски гравер и специјалиста за микроскопски ситан рукопис Едуард Казаријан направио је прави подвиг: написао је писмо од десетак речи на влакну људске косе!

Казаријан је у овоме имао и претходника: пред Други светски рат је један Немац успео да на поштанској марки обичног формата напише 10 песмица а текст од 13.400 речи на једној дописници. Неколико година касније један аустриски пољопривредник, забављајући се у дугим зимским часовима, написао је за 130 часова рада 32.000 речи — на једној дописној карти.

И људи античког доба постизали су успехе овакве врсте. Цицерон сведочи да је видео Хомерову Илијаду која садржи 16.000 речи исписану на једном папирусу великом као орахова љуска!

Ови подвизи личе тек на дечју забаву ако се упореде с чудима вајарске минијатуре. У својој „Књизи чуда" Пењо вели да је свештеник Жерон Фабра из Калабрије извајао у зрну јечма „кочије са упрегнута два коња а у колицима седе два путника и кочијаш". Научник и лекар 16 века Адриен Јуниус видео је у Малину у Брабанту вазу од кошчице трешње, а у њој 14 кошчица на чијим су се свим странама јасно, помоћу лупе, могле разазнати тачкице.

Такође у једну кошчицу трешње енглески часовничар Боверик је успео да смести сто за рад са фиоком, сто за ручавање, бифе, огледало, 12 столица, 6 прибора за јело, два сланика, једног витеза, једну даму и једног лакеја. Сви ови предмети били су од слонове кости и толико мали да су заузимали једва половину запремине кошчице!

Најзад, у време краљице Јелисавете јувелир Марк Скалиот из Лондона је начинио закачку од гвожђа, челика и бакра са златним кључем и златан ланац са 43 карике и окачио о врат — једној муви.

ДА БИ СЕ ИЗБЕГЛО...

Увођење нових система приказивања филмова са широким платнима учинило је да се стари дијапозитиви просто губе на толикој површини. Да би се то избегло створиће се у Западној Немачкој и дијапозитиви нових димензија. Ово ће се постићи на два начина: или ће се дијапозитиви правити на досадашњем формату, с тим што им се висина неће потпуно искоришћавати тако да ће уствари имати промењене димензије; или ће се приликом њиховог стварања такође употребљавати досадашњи формат квадрата, али ће помоћу једног уређаја слика бити несразмерно сужена. Приликом пројектовања ће се преко нарочитог уређаја вратити слици праве димензије и тако попунити широко платно.

WALT DISNEY'S ПРИЧА О ЧУПАВКУ

НЕОБИЧНИ ИНСТРУМЕНТИ

Играње је веома омиљена забава у Оверњу у Француској, а нарочито уз песму и свирку. За њу су стари Оверњани употребљавали разне инструменте, почев од хармонике па до старог корнемиза, неке врсте гајди, и виеле, налик на гитару на којој се свира окретањем ручице са десне стране и притискивањем одгоре на дирке.

Припрема се лет спутника са човеком

Совјетски научник Седов који се налази на турнеји по Аустралији изјавио је да њихови астронаутички планови предвиђају скори лет вештачких сателита са људском посадом.

У ДРЕВНО ДОБА...

Цивилизација Скита је створила уметничка дела од којих су нам нека остала. Јасно је да је ова уметност, настала у номадским начину живота, требало да буде сасвим оригинална, сасвим различита од уметности народа који су живели у сталним насељима. Скити као и Хуни немају архитектуре, вајарства ни барељефа, јер ови облици уметности траже стално боравиште, и подизање сталних градова. А Скити су живели под шаторима и на колима су превозили породице и сву своју имовину. Њихов једини луксуз је био у одећи украшаваној скупоценим златним копчама, плочицама, појасевима, и неким другим предметима — украсима за кола, амовима, држаљама за заставе и сличном. Сви ови предмети, као и тениси, од којих је неколико пронађено у Пазирику, имају угравиране или уткане разнолике фигуре.

Карактеристични су за ову уметност — најразноврснији мотиви животиња, који немају најприродније облике, већ више стилизоване, понекад чак и веома смело. Овај народ ловаца и укротитеља ипак не губи из вида основне облике животиња, јер су исувише често виђали вукове како прате стада јелена и антилопа у огромним равницама. Али, ипак, рогови јелена, гриве коња, мачји нокти, завршавају се обично коврџама и различитим увојцима, који понекад удвостручавају величину саме животиње. Горња усна коња могла је чак да буде и спирално увијена. Копита, репови и рогови добијали су облик цвећа или птица. Понекад је то све било тако претрпано да се једва могао разазнати главни предмет од свег тог декора.

БОРБА ИЗМЕЂУ ИРВАСА И ДИВЉЕ МАЧКЕ — СТИЛИЗОВАН МОТИВ НА ВУНЕНОМ ТЕПИХУ

Тетовирани цртежи на једном од пронађених тела су најбоље могли да покажу претераност овакве стилизације: лосови, неке врсте коза, лавови и друге животиње имају измучено држање, а тело је извијано тако да су задње ноге пребачене на леђа, или су савијане око рогова што је давало утисак неког огромног цвета.

Као што би се могло и очекивати, већина нађених предмета украшени су сценама из лова или борбом самих животиња. Већ по овоме се може закључити колико је ова уметност различита од других — негованих код народа који су живели у сталним насељима. Јер уместо да приказују животиње као што се обично ради, у покрету које сви знамо, Скити приказују најчешће њихову борбу и то до истребљења, из које неће изаћи ни жртва ни нападач.

Код Скита наилазимо и на утицај кинеске или персиске уметности. Многи предмети из Пазирика показују неоспорно своје егзотично порекло: свилене тканине су украшене фазанима са дугачким реповима као кићанке, сребрна огледала слична онима из Кине, вунени теписи често употребљавани само као покривачи, персиски теписи већ познати у шестом веку пре наше ере. На једном од њих су приказани, у низу детелине са четири листа, коњаници са персиским шлемовима обучени у дуге тунике. Али било је и тепиха са чисто локалним мотивима, који су сигуран доказ да Скити нису имали нарочиту жељу за потпуним мешањем са другима.

Да ли је ипак остало нешто и од њиховог једновековног контакта са Асирцима? Само једна нађена скитска секира украшена је мотивима специфично асирским: дрво живота окружено двема козама.

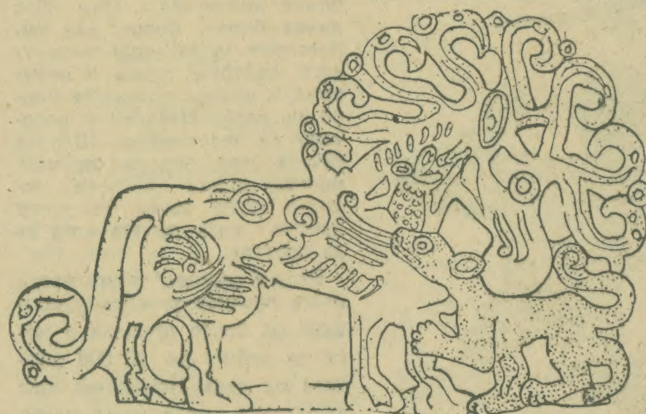

ЗЛАТНА ПЛОЧА НАЂЕНА У ПАЗИРИКУ ПРЕТСТАВЉА ЈЕЛЕНА И ГРИФОНА

Одакле онда потиче скитска уметност? Вероватно је рођена у степи, и подлеже утицају из каменог доба чији пронађени примерци у руским и сибирским равницама то донекле потврђују. Једно им је у основи исто — дубоки корени су им у степи и начину живота у њој — номадско лутање доноси и сличне резултате.

20 векова после Херодота

Франсе Дибри, директор солана у Керчу, на Криму, случајно је 1818 године наишао на остатке Скита. И тако, после 20 векова заборава, свет је поново чуо о њима. Дибри је приметио неке чудне брежуљке и заинтересовао се. Неколико првих ту ископаних предмета потстакли су га да и даље ради. У хумкама је нашао доста предмета: оружја, ваза, медаља, које претстављају главни део колекције скитске уметности у Ермитажу у Лењинграду.

Отада, повремено, на пространим земљиштима вршена су ископавања помоћу којих се успело да се мало помало реконструише историја Скита и да се створи права слика овога народа који је тако дуго био митолошки.

После откривања краљевских гробница у Керчу, откопане су и гробнице са других територија, а затим 1924 археолог Руденко пронашао је гробницу у Пазирику на височинама Алтаја, у Сибиру. Место се налазило на ушћу двеју река и вероватно је сматрано као нарочито свето, јер је ту откривено више од 25 краљевских гробница.

Једно од првих ископавања у Пазирику било је пуно непредвиђених догађаја: стижући до нивоа прве раке примећено је да је она покривена ледом. Излили су онда тоне кључале воде и кад су почели да продиру унутра, видели су да је све конзервисано: кожа, коса, одело, предмети од коже и вуне, исто онако као што су и мамути нађени у сибирском леду. Претпоставља се да су гробнице биле одавно опљачкане, и то убрзо по сахрани преминулих, и да су их лопови затим оставили сасвим отворене. Ваздух који је долазио са улаза изазивао је снижење температуре а вода која је продирала у раку следила је све претварајући је читаву у једну огромну ледару. Тела и неки жртвени поклони били су сачувани свих 2.500 година.

ДА БИ КОНТРОЛИСАЛИ ТЕМПЕРАТУРУ

Да би се установили стварни утицаји сунца на човекову кожу, научници су одлучил да на метални цилиндар разапну вештачки направљену људску кожу. Специјални инструмент контролисаће температуру изнад и испод ове коже да би се установило како ће на пилота утицати директна сунчева светлост на великим висинама.

ПРОТИВ АТОМСКЕ ЕНЕРГИЈЕ ТРАЖИ СЕ 50.000 МЛЕЧЊАКА

Универзитет Џорџа Вашингтона из Сент Луиса покренуо је велику акцију прикупљања 50.000 млечних зуба деце из целог света. Зуби морају бити тек извађени или испали. Помоћу њих треба у атомским лабораторијама универзитета да се утврди да ли радиоактивни стронцијум 90, који настаје приликом атомских експлозија и даље продире у људски организам.

СВЕ У ДУХУ ВРЕМЕНА

У Чикагу је отворен потпуно „аутоматизован биоскоп" без благајне и разводача. Сва места у овој дворани су нумерисана. Посетилац има само да убаци новац у аутомат и он му одмах „изда" улазницу. Свака од ових улазница има рупице различито распоређене, а столица отвор као на поштанском сандучету. Тек кад се у тај отвор спусти права карта седиште се спушта.

У идућем броју

нови доживљаји — у новој причи

»ФЛАШ ГОРДОН У ВАСИОНИ«

занимљиви стрип у сликама

ВЕЛИКЕ МОГУЋНОСТИ »НЕЧУЈНОГ ЗВУКА«

Откриће и примена звука са врло великим бројем трептаја у секунди који наше ухо не може да прими спада, поред атомске енергије и освајања васионе, у највећа достигнућа науке XX века. Таласе повећаног или смањеног притиска ваздуха који се шире од звучног извора прима ухо. Ако број трептаја износи од 16—18.000 у секунди човек чује звук, а ако је мањи од 16 или већи од 18.000 човек не чује звук мада он уствари постоји. Уво пса, например, може да прими звуке и до 35.000 трептаја у секунди, значи звуке које човек уопште не чује. И у случају повећавања интензитета при стварању ултразвука човек остаје равнодушан.

За добијање ултразвука користи се електрична енергија која се помоћу кристала кварца претвара у механичку енергију. Вибрацијом кристала кварца добијен је звук хиљаду пута јачи од оног при грмљавини.

Данас ултразвук има већ широку примену у индустрији, у медицини и у истраживачком раду. Вероватно ће бити коришћен и у домаћинству али највише се ипак очекује од његове примене у медицини.

Звук са 50.000 трептаја користи се у козметици за добијање кремова за лице.

За одмрзавање слеђене хране примењује се такође ултразвук који притом не мења укус и боју меса, воћа и поврћа. Његове вибрације износе од 1.000 —1.000.000 трептаја у секунди.

Ултразвучна машина за дезинфиковање употребљених хируршких инструмената омогућава 80% брже и потпуно чишћење. На истом принципу саграђена је и машина за прање посуђа.

У медицини је ултразвук већ успешно примењен за откривање тумора и других патолошких израштаја у организму.

Ултразвук такође може допунити рендгенско испитивање, када су у питању кости па и други делови човековог тела. Још за читав низ ствари примењује се „нечујни звук": за откривање подморница, сечење драгуља, убрзавање хемиских реакција, емулговање материја, отклањање шкољки са корита брода. Убудуће ултразвук ће се користити још и у разноврсније сврхе.

ТАКСА НА ПСЕ КРОЗ ВЕКОВЕ

У Енглеској је 1796 године владала тешка економска криза. Буџет није подмиривао расходе. Најзад је влада у циљу побољшања ситуације донела једну одлуку. План је био веома необичан али тако успешан да су га прихватиле готово све цивилизоване земље: енглески грађани су морали плаћати порез на своје псе.

Овом одлуком били су поштеђени једино пси који су чували говеда и овце. Сопственици свих других паса подигли су бучан протест, као што се увек догађа кад се одреди неки нови намет. Али влада је остала при својој одлуци и новац је почео да притиче у благајну. Многи људи побили су своје псе да би избегли плаћање таксе, док су неки пустили с ланца своје љубимце и оставили их да лутају улицама, што је изазвало нов талас негодовања.

Одлука о наплати пореза на псе, међутим, постигла је своју сврху. У државној благајни је било толико новца да је исплаћивана свакој новом добровољцу за краљевску морнарицу, а за њима се осећала велика потреба, специјална премија од око осам фунти стерлинга, док је остатак употребљен за попуну државног буџета.

Под овим или оним видом готово све земље су увеле плаћање пореза на псе. У Сједињеним Америчким Државама, такса на псе је уведена да би се, наводно, обезбедио фонд за обештећење људи настрадалих од паса луталица.

ДЕЛО ТРОПСКОГ АРХИТЕКТЕ

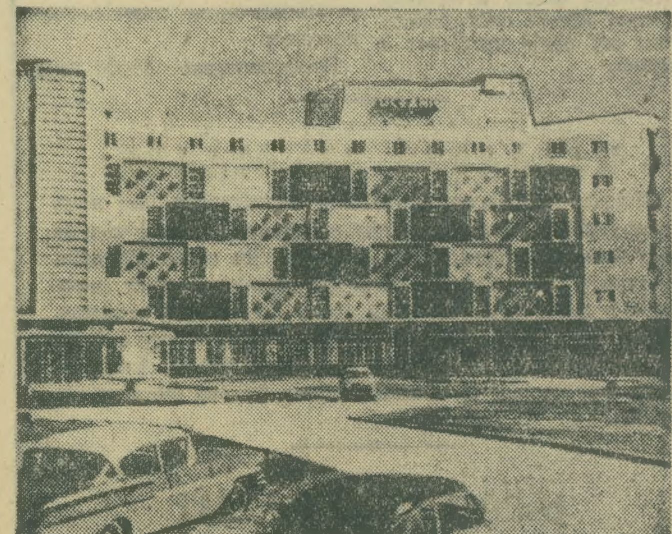

Око 450 километара јужно од Екватора, где влада тропска клима, подигнут је овај хотел на једном рту који се протеже дубоко у море код луке Момбасе у Кенији. Хотел „Океан" има 75 соба и све су окренуте према мору.

Иако се овај ултра модеран хотел налази у пределу неугодне климе, нађен је излаз. По свим његовим зидовима су избушене рупе кроз које струји свеж поветарац са океана и расхлађује госте и особље хотела.

»ЗГРАБИ ГА КАКО ЗНАШ«

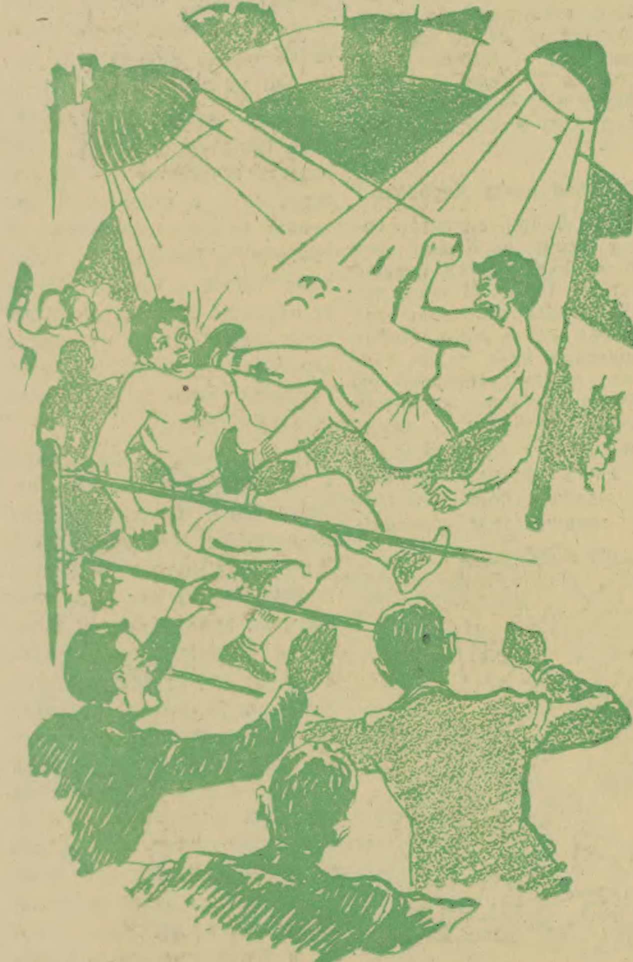

Чланак који доносимо написао је ветеран овог необичног спорта Џемс Стјуарт-Гордон. Из њега ће читаоци сазнати зашто је он једном приликом изјавио: „Највећа опасност која прети борцима кеча је — кијавица".

Енглески израз „кеч ез кеч кен" значи на нашем језику „удри га како знаш". Тај „немилосрдни спорт" ухватио је дубок корен у Сједињеним Државама, Канади и Мексику, и све више се свиђа народима Западне Европе. Хиљаде људи испуне стадионе где се изводе борбе кеча, а да не говоримо о милионима посматрача телевизиских преноса. Ја, као некадашњи професионални кечер — кога су на плакатама називали „Јунак из Утике", мада у том граду никад нисам био — запањен сам због толиког интересовања данашње публике за кеч, и прихода које згрћу садашњи менаџери. Али, оно што је битно у кечу, то је да се свака борба одиграва према унапред утврђеном реду. Све је ту предвиђено.

Постоји „јунак" који је обдарен свим витешким врлинама. Он треба да привуче симпатије многобројних наивних гледалаца. Његов супарник мора да буде човек који не само да не преза ни од чега, већ, да би победио, улази у борбу као садиста, пун мржње према свему лепом и племенитом и гледа једино како ће свог противника заувек да убогаљи. Овај „али" мора јасно да показује своју злоћу. Да би га гледаоци омрзли од прве, обично излази на ринг са моноклом, са турбаном или гвозденим крстом о врату. Кечер који игра јунака не носи ништа и на себи има само кратке панталонице. Изглед му одаје честитост и наивност.

Најзад, да би свима било потпуно јасно ко игра какву улогу, јунак пружи руку своме „мучитељу", али овај не жели да је прихвати. Потом, кад се судија тобож случајно окрене према публици, мучитељ скаче на жртву и покушава да је задави. Чупа му косу или га удара ногом. Једном речи, показује од првог тренутка да је неваспитан грубијан. Док публика грми од беса и виче на судију што их не растави, онај „добри" неспретно се брани изражавајући на лицу дубоки презир.

Према унапред утврђеном правилу, које је постало класично, мучитељ увек успева да шчепа јунака коме задаје све снажније ударце. Слабији малаксава, тетура се, преклиње да га поштеди. Ударци ногом, обарање на колена, лупање непријатељеве главе о под морају да се одиграју на све четири стране ринга, како би сви лепо видели, јер, уосталом, сви су подједнако платили улазнице. Ако је менаџер одредио да борба траје десет минута, првих осам треба да прођу у мучењу хероја. На почетку деветог минута мучитељ баца жртву на под, али „заборави" да га положи на плећа. Док се хвалисаво шета и баца публици пољупце, а ова му одговара звиждањем, трулим парадајзом и мућковима, жртва се тетурајући подигне и пође на супарника. Овај се окрене и са ужасом види да његов непријатељ није мртав. Хвата га страх, губи храброст и за то време онај што је устао „из мртвих" задаје неподношљиве ударце мучитељу. Све је прорачунато тако да одлучујући ударац мучитељ добија неколико секунди пре но што се заврши време телевизиског програма.

Професионалне борбе кеча своде се на ову типску формулу. Али, има и отступања. Например, кад мучитељ направи од жртве баш праву „жртву" да ова „не може" да устане. Тада гледаоци помахнитају што неправда није кажњена и у ринг улази нови борац са свим одликама хероја. Он се тада хвата у коштац са мучитељем све док му „не смрси конце".

Приређивачи великих борби кеча организују приредбу уз помоћ импресарија. Они заједнички бирају борце, али импресарио је тај који дели улоге, одређује јунаке и мучитеље, и решава колико ће борбе да трају. Наравно у договору са телевизијом. Што се тиче кечера, они сви примају месечну плату и није им много стало какву ће улогу добити, нити против кога ће да наступе.

Велике „звезде" ринга поред плате примају уговорени проценат од бруто прихода и могу да добију до 100.000 франака од меча. Почетници лаке категорије поред мање плате, добијају највише 5 до 10 хиљада франака. Популарност и висина награде немају никакве везе са стварним способностима кечера. Они су награђени искључиво према њиховој „допадљивости" на рингу. Зато се у слободним часовима мање баве атлетиком а више проналажењем ефектних захвата и комичних позиција које боље „пале" код публике.

Један од најновијих љубимаца америчког ринга зове се Бели Анђео, који увек кажњава зле. Он је пре неколико месеци победио на париској телевизији француског Змаја из Бањолеа, док је пре кратког времена други меч у Паризу изгубио. Један се зове Велики Боло кога је Ерми Дјусек пре неколико недеља толико тукао да је мало требало па да неколико хиљада гледалаца јурне на ринг. Ипак, Велики Боло је на време устао, „задавио" је Дјусека и пре завршетка телевизиског прорама имали су таман толико времена да се срдачно рукују.

Наравно, има и несрећних случајева, али се они догађају много ређе него ли са обручима хула-хоп. Професионални кеч је уствари акробатска гимнастика која се учи на стручним курсевима. Док професионални кечер „лети" према конопцима ринга, бачен од свог противника, он ствара на лицу невероватно болну примасу, али тачно зна како ће да падне на конопце или на под. Кад један од бораца подигне другог да би га треснуо о земљу, увек мало сачека да се његов партнер спреми и тек онда га баци а овај се увек прво дочека на ноге.

Међу борцима постоје и уговорени знаци. Ако један од њих захвати другог тако да овај стварно не може да издржи, он ће ударцима прста по телу свог колеге дати знак да га овај пусти. Споразумевање би могло да се врши и шапатом, али у гледалишту је обично тако паклени урнебес, да се ни јаче изговорене речи не могу да чују.

Проливање крви спада у призоре који највише узбуђују гледаоце кеча. Они наравно не знају да је ова „крв" уствари црвено обојена течност коју кечер држи у устима у једној капсули од целофана. Чим прими „страховит" ударац он пада на ринг и покрива лице шакама. У међувремену је прегризао целофан и сада се шакама размазује црвеном водицом — док публика грми.

Друга омиљена сцена је кад кечер прелеће конопце и пада у публику. Пре тога развија се непоштедна борба „на живот и смрт". Кечер увређен, љут, жели освету. Залеће се на противника и замахује али лети као пливач у воду. Он пада на публику, само што у првим редовима фотеља не седе они који су платили карту, већ неколико снажних момака чији је задатак баш у томе да сачекају овај тренутак. Овакве сцене претходно се добро увежбавају.

У Америци су кечери много више омиљени од боксера. Боље су и плаћени а њихово здравље и живот су у много мањој опасности од ових других. Упркос „суровој и немилосрдној борби", упркос злом и нељудском карактеру, ови, тихи људи атлетског тела, живе спокојним животом. И поред натчовечанског напора, они као од шале наступају пет дана у недељи што ретко који „артиста" успева.

ПО ЊЕГОВОМ МИШЉЕЊУ

Тело мушкарца има више течности него жене — пронашли су неки стручњаци — и то за 17%. Испитивања која су вршили неки научници показала су да 77% тежине тела новорођенчета отпада на воду.

У извештају се даље каже да је тело жене просечно знатно масније од тела мушкарца: обично 30% док код мушкарца свега 17%.

ДОСЕТЉИВ ЧОВЕК

Власник биоскопа у Отлеју, у Енглеској, смислио је начин да ујутру и у рано поподне, дакле у „мртво доба" примами гледаоце — и то никог другог него баш домаћице. У споредној просторији сместио је неколико аутоматских машина за прање рубља. Док се оно само пере оне безбрижно гледају филм, и после узимају своје чисто рубље — опрано бесплатно.

КАТАЛОЗИ ЗА ЋЕЛАВЕ

„Ниједан мушкарац не изгледа беспрекорно ако нема косе на глави", — пише у реклами једне америчке фирме за израду мушких перика. Своје каталоге она шаље ћелавима дискретно у ковертима без заглавља, нудећи им косу сваке дужине и сваке боје. На овом послу људи згрћу милионе, продаја иде не може боље бити јер се перике могу добити чак и на отплату. Туђом косом крије ћелу 350.000 Американаца, а има их још 15 милиона којима би она такође била потребна.

ЈАРАЦ И МАГАРАЦ

Један фармер из Кентакија био је љут што његов јарац већ неколико пута на необјашњив начин успева да се извуче из жичане ограде пашњака. Решио је да ствар објасни. Једне вечери се веома изненадио када је сакривен приметио ретку довитљивост и сарадњу двеју животиња. Јарац је стајао на једном пању и мекетао све док се није појавио магарац, његов саучесник, а тада му је скочио на леђа. Магарац га је потом однео до ограде, и он прескочивши је нашао се у слободи.

Учимо шах

LXXIV

Борба против самог себе, против сопственог оружја! У шаху се дешава да један играч, један мајстор, заиста мора да се бори против средстава која је он сам увео у шаховску игру.

Вероватно сте чули за Аљехинову одбрану. Године 1937, на једном турниру, Решевски је као црни, у партији са Аљехином, употребио — Аљехинову одбрану. Тако је Аљехин био приморан да се, у првом делу партије, бори против самог себе. И Аљехин је победио — Аљехина.

После тридесет и трећег потеза црног Аље хин је био материјално нешто слабији:

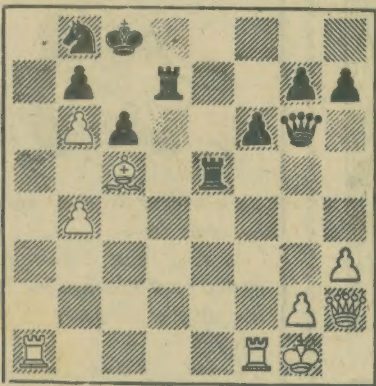

На потезу је Аљехин.

34. Та1—а8

Шта ли ће му овај топ у овом ћошку? С каквим је циљем Аљехин повукао овај потез? Да видимо шта ће сада учинити Решевски.

34... Тд7—д2 35. Та8:б8+.

Аљехин нуди топа за скакача. Решевски прима жртву, не слутећи да ће одмах доживети слом:

35. ... Кц8:б8 36. Дх2:е5+!!

Решевски губи топа и — партију. Зашто он не сме да узме Аљехинову даму пешаком, то је очигледно: Тф1—ф8 мат. Могао би да иде краљем на поље ц8, али онда би добио мат Аљехиновим потезом Де5—ц7.

Аљехин је бриљантном комбинацијом однео победу — над Аљехином.

„ПАРФЕМ ОПАСНОСТИ" зове се први мирисни филм који се снима у продукцији Елизабете Тејлор и Мајкл Тода млађег. Принцип система мирисног филма састоји се у следећем: на делу филмске траке који је одређен за звук постоје перфорације које у одређено

време отпушавају боцу јаког, брзо испарљивог мириса. Путем једне цеви парфем се спроводи до пројекционог платна а одатле га вентилатори разносе по дворани. Да ли ће се мирисни филм звати одорама, синефлав, сентоскоп или смелофилм, то ћемо ускоро сазнати.

* * *

НОВА НУКЛЕАРНА ЕЛЕКТРАНА изградиће се у Америци. Њена снага биће 330.000 киловата. Електрана у Шипингпорту данас је највећа у Америци и производи 60.000 киловата.

* * *

ПРВА ГРУПА глациолога, коју је организовала француска поларна експедиција, стигла је на Гренланд. Чланови експедиције су научници из Француске, Данске, Швајцарске, Западне Немачке и Аустрије. Сада их има четрнаест, а ускоро ће их бити стотину и поделиће се у десет група, од којих ће свака добити специјалан задатак. Испитивања ће се вршити из области геофизике, метеорологије, глациологије и других. Углавном ће се испитивати Гренланд између 67 и 73 упоредника. Шест чланова експедиције остаће тамо и преко зиме.

* * *

„СТАЗА ОТКРИЋА" зваће се алеја на Међународној изложби научних проналазака која ће се у октобру отворити у Лондону. Ту ће бити заступљене многе земље, а циљ изложбе је да широке слојеве обавести о новим проналасцима и да стручњаке упозна са разноврсном грађом која се данас користи за израду разних направа и машина. Са обе стране „стазе открића" изложиће се проналасци из области хигијене, саобраћаја, исхране итд. Главно место заузеће материјали који показују достигнућа у вези са продирањем у васиону.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

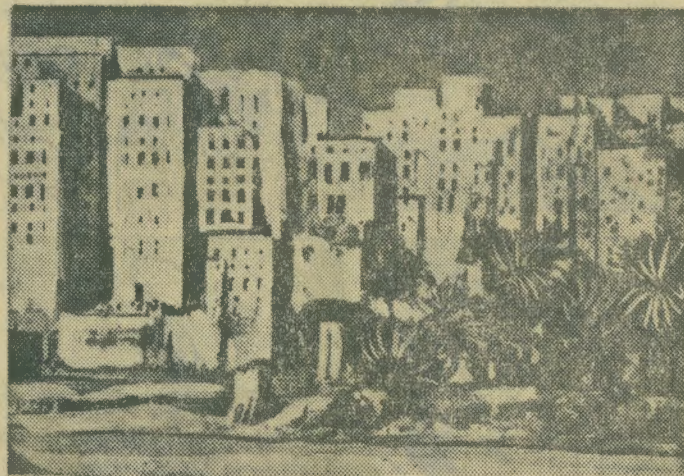

ГЛИНЕНИ ЏИНОВИ

Досада се сматрало да су облакодери својина само великих градова. Међутим, ретки путници који стигну до легендарног града Шибама, у Јужној Арабији, застаће изненађени пред чаробном сликом облакодера белих као снег. Становници тог града су још за владавине царице Шибе градили дванаестоспратне зграде од смеше глине и сламе која је временом добила чврстину гранита. Људи живе у горњим спратовима, док су доњи ненасељени јер немају ни прозоре. У граду живи око 6.000 становника.

ЕЛЕКТРОНСКА ОПЕРА

Ханк Бединс, холандски композитор, написао је прву „електронску оперу" у свету. Уместо музичких инструмената читавог једног оркестра њу ће изводити електронски генератор, и пратиће познате холандске оперске певаче који ће учествовати у извођењу опере.

ЖИВИ СВЕТ У ОКЕАНСКИМ ДУБИНАМА

Научницима је пошло за руком да у морским дубинама од неколико хиљада метара открију досада нама непозната жива бића. Њихову величину и необичан облик — као прстен или вретено, немају становници горњих слојева мора. Научници су први пут почели да их проучавају 1951 године на данској лађи „Галатеа".

ОДЕЉЕЊЕ ЗА ПСЕ

У робним кућама у Њујорку посетиоци који воде са собом пса могу да га оставе у специјалној просторији за чување. Ту ће њихови љубимци добити — наравно ако се плати — сок од меса или воћа, разна млека, супе и кости.

УНИВЕРЗАЛНИ РАДАР

Радар све више постаје неопходно техничко средство цивилизације. Посебну примену нашао је баш на пољу саобраћаја. Неким стручњацима је пошло за руком да конструишу нови тип радара који су назвали „универзални радар", а тако је прецизан да четири авиона са оваквим радаром могу да контролишу територију велику као северно-американчко подручје.

КОМБИНОВАН ЖИВОТ

Рене Лагари, познати певач и творац многих омиљених шансона у Француској као што су: „Суседова мачка", коју пева Ив Монтан, „Бебе, моја бебе", и других, дању је кондуктер аутобуса на линији 67 у Паризу, а ноћу изводи своја дела у једном ноћном локалу.

ЏИНОВСКА ЦИГАРА

Једна фабрика дувана поклонила је музеју за дуван у месту Бунде у Вестфалији џиновску цигару. Тешка девет килограма и израђена од најфинијег дувана, она би пушачу служила више од пола године.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

Мађионичар са шибицом

Узмите једну марамицу и једно обично палидрвце. Ставите га у марамицу коју сте на четворо савили. Пружите онда неком од пријатеља да сломије шибицу у савијеној марамици. А ви ћете извући читаву шибицу из марамице!

Ево како ћете све ово извести:

Пре него што отпочнете увуците једну шибицу у руб марамице с једне стране. Уствари само она ће бити сломијена, а не она коју сте у марамицу ставили пред гледаоцима.

ЗАГОНЕТКА

Прича ми један пријатељ.

— Замисли, вратио сам се синоћ кући касније но обично. Пре но што сам легао, из џепова сам повадио све ствари: перорез, часовник, новчаник, једно још неотворено пакло цигарета „Нишке мораве" и још неке ситнице. Све те ствари ставио сам на ноћни сточић, свукао се и легао у кревет. Али се одједном сетих да за сутрадан треба да спремим један краћи чланак. Да не бих заборавио неке важне детаље узех оловку и почех да бележим. У том зажелех да попушим једну цигарету. Пружих руку ка сточићу да узмем пакло са цигаретама, али њега ту више није било. Међутим, био сам сигуран да сам га ту оставио. Где је?

(Када је новинар хтео да забележи појединости за чланак, узео је кутију цигарета и на њој почео да пише те је зато није више ни нашао на ноћном столу).

Мики открива сумњиве трагове

Повезујући бројеве сазнаћете ко је у питању.

... трагови које за собом остављају гризли медведи, необично су прави, с не-

знатним кривудањем, без обзира на препреке и природу терена.

... калемљење воћака примењивало се много векова пре наше ере.

... мелез који се добија укрштањем лава и тигрице или тигра и лавице назива се тигон. Тигони-мужјаци веома су снажне животиње с гривом која је знатно краћа но грива лава.

... у Америци се све до 1850 године није знало за врапце. У Америку су пренети из Европе због гусеница које су у то време наносиле милионске штете.

... чауре свилене бубе из којих ће се излећи мужјаци дају

тридесет отсто више свиле од чаура из којих ће се излећи женке.

... за један дан слон поједе око 150 килограма хране.

...употребу хируршких рукавица при операцијама први је предложио пољски лекар Микулич-Радецки (1850—1905).

...овца, петао и пловка биле су прве животиње које су путовале балоном. Наиме, они су били стављени у корпу исплетену од прућа и обешену о балон браће Монголфје, који је полетео 19 септембра 1783 године.

... од семена мркве добија се изванредно добро етарско уље које се употребљава за производњу мириса.

... један шпански природњак има најбогатију збирку пужева голаћа на свету. За 32 године он је успео да сакупи 5.000 разних врста таквих пужева.

... младунче нилског коња не воли воду и потребно је прилично дуго време да би се на њу навикало.

... у свету има укупно 82 милионска града.

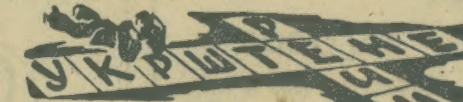

Водоравно: 1) титула домородачких поглавара у Алжиру и Тунису; 5) склапач машина; 7) врста вунене египатске тканине; 8) слово латинице, 10) највећа планина у Европи; 11) и једна и друга; 12) десна притока Саве; 13) лука на Арабиском Полуострву; 14) хемиски знак за калцијум; 15) епско песништво; 16) врста менице; 18) летњиковци; 19) део тела код риба; 21) јединица мере за драгоцености. 22) предлог; 24) коњ риђе боје; 25) гозба; 26) раствор смоле у етеричном уљу; 27) врста четинара; 28) предлог; 29) римски цар (54—68 године н. е.); 30) сировина за справљање боја; 32) страно женско име.

Усправно: 1) котарица; 2) Кордиљери; 3) име наше прве филмске глумице; 4) сугласник и самогласник; 5) мађарски позоришни писац („Баво"); 6) страно женско име; 7) страшило. 9) река у Француској; 11) грчки јунак из Тројанског рата; 13) право призива на виши суд; 15) покрајина, држава (ар.); 17) врста морске рибе; 19) наш бивши првак у тенису; 20) проналазач на пољу електрицитета; 21) губитак на тежини; 23) град у Алжиру; 25) планина у Бугарској; 27) домаћа животиња, 29) река у Африци; 31) негација.

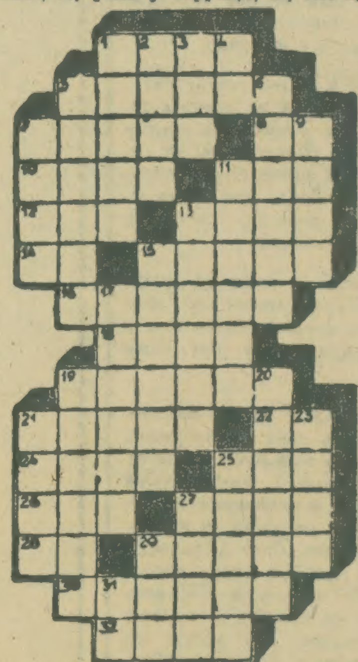

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Перм; 5) Кантон; 7) грог; 8) мак; 10) далек; 12) Ло; 13) Илић, 15) њп; 17) Слива; 19) аис; 21) Ереб; 22) кадрил; 24) Саба; 25) Ђук. 27) фронт; 29) ра; 30) Ртањ; 32) рк; 34) Едеса; 36) Аре; 38) имун; 39) Штајер; 41) Аман.

Усправно: 1) Паоли; 2) Енгелс; 3) рт; 4) Мом; 5) Кра; 6) Нал; 7) Гдиња; 9) Кораб; 11) килер; 14) Ћирић. 16) Пикар; 18) велур; 20) сабор; 23) Данте; 24) сфера; 26) Казан; 28) Тадија; 31) Њемен; 33) крш; 35) сур; 37) ета; 40) ам.

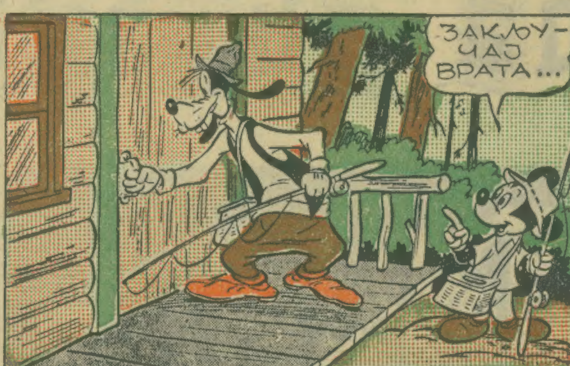

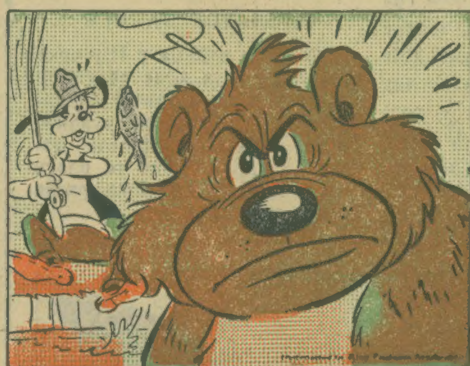

ШИЉИНА ПРВА МИСАО

Возио се Шиља првом класом. Док је разговарао са је-

дним путником изнад воза је прелетео авион.

— Како само лети! Неће проћи дуго времена па ћемо сви летети! — рекао је путник.

— Гле, зар и ви имате карту друге класе?! — зачудио се Шиља.

ШТА ЈЕ УЧИО

Паја је обећао Влаји да ће му купити бицикл, ако буде добро учио. После неког времена он га упита:

— Заиста, Влајо, купићу ти бицикл, али шта си досад научио?

— Научио сам да се возим на бициклу.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Какво је то кадигово уље?

Шта је елога?

Шта су коине?

Кад је излазио лист Единост?

ОДГОВОР:

КАДИГОВО УЉЕ је катран који се добија у Јужној Француској из смреке и прерађује додатком сумпора. Има карактеристичан мирис, густо је и

затворено мрке боје. Употребљава се као лек за болести коже, против гихта и реуматизма, али разуме се, само по упутству лекара. Налази примену и у ветерини.

ЕЛОГА је код старих Латина био назив за похвале јунацима и уопште заслужним људима. Исписиване су обично на надгробним споменицима. Данас реч елога означава похвалу, похвални говор, панегирик.

КОИНЕ је назив за општи језик Грка, настао од јонских и дорских дијалеката у четрнаестом веку пре наше ере.

ЕДИНОСТ је био словеначки лист, који су основали словеначки родољуби у Трсту 1876 године. У борби против Аустрије и италијанског иредентизма заступао је народне интересе. Лист „Единост" био је прво на удару фашиста 1918 године, а 1921 уништене су машине у његовој штампарији. На крају су 1929 године фашисти забранили излажење листа. „Единост" се данас сматра као драгоцени извор за историју словеначке националне историје.

БАШ ЧЕЛИК

После дугог хода, царевић Милош и Брка, прерушени у крилате људе, дошли су до пред Баш Челиков двор ац

48

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић, Београд, Македонска 31 — Издаје и штампа „Политика", штампарско-издавачко предузеће Београд, Македонска 31. — Тек рач. број 101-707/1-82. Поштански фах 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 900, полугодишња 450; за иностранство: годишња 1.200, полугодишња 600 динара. — Рукописи се не враћају